Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 8 זייטען

ניַיער פאָלקסבלאַט

№ 253 | Łódź, Sroda, 5 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאָדז, מיטוואָך, י"ד מרחשון תרצ"א | № 253

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — דרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 224-71

בלוטיגער וואהל=מיטינג אין ווארשא

דעמאָלירט די רעדאַקציע פון „א. בע. צע." און דעם ענדעקישען פּאַרטיי-לאָקאַל

ווארשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). נעכטען אין אָוועַנד איז אין זאַל פון דער „רעסורסא אָביוואַטעלסקא" אויף קראַקאווער פאָרשטאָט פאָרגעקומען אַ ענדעקישער וואַהל־מיטינג, אין מיטען די רעדעס האָט זיך אַ גרופּע יונגעלייט געוואָלט אַריינרייסען אין זאַל. ווען די אָרדנער האָבען זיי נישט געוואָלט אַריינלאָזען, האָבען די אָנגעקומענע אויפגעהאַקט די טיר מיט העק און דאַן איז ענטשטאַנען אַ שיסעריי. עטליכע מענשען זענען פערוואונדעט געוואָרען, איינער פון זיי אַ געוויסער באראַן האָט אַדורכגעשאָסענעם קאָפּ און אין אַ גסיסה צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. דער מיטינג איז אויפגעלעזט געוואָרען, אָבער באַלד דערויף איז ענטשטאַנען אַ מורא'דיג געשלעג צווישען די אָנגעקומענע און די ענדעקישע אָרדנער — אַמדמייסטען סטודענטען, מ'האָט זיך געשלאָגען מיט שטעקענס, העק, מעסערס און געוואָרפען שטיינער באָמבעס. ס'זענען פערהאַן פיל לייכט און שווער־פערוואונדעטע. דער גאַנצער לאָקאַל פון דער „רעסורסא", וועלכער איז איינער פון די שענסטע אין ווארשא איז אינגאַנצען דעמאָלירט געוואָרען. ס'איז דאָרט נישט געבליבען קיין איין גאַנץ שטיק מעבעל, קיין איין גאַנצע וואַנד. ווען די פּאָליציי איז אָנגעקומען איז שוין קיינער נישט געווען.

אַ גרופּע אומבעקאַנטע האָבען זיך נאָך דעם מיטינג אַריינגעריסען אין לאָקאַל פון דער רעדאַקציע „א. בע. צע" אויף זגאַדע גאַס און דאָרט דעמאָלירט דעם גאַנצען לאָקאַל. ס'איז פון איהם קיין שריד ופליט נישט געבליבען. אַלע פּאַפּירען און דאָקומענטען זענען פערניכטעט געוואָרען.

ס'זענען אויך געוואָרפען געוואָרען שטיינער אין לאָקאַל פון „גאַזעטא ווארשאַווסקא".

אַביסעל שפּעטער זענען אַ גרופּע מענשען געקומען אין לאָקאַל פון די ענדעקעס אויף עק אל. יעראַזאָלימסקא און קרוטשא און פולשטענדיג פערניכטעט דעם לאָקאַל. דאָס מעבעל אַרויסגעוואָרפען דורך די פענסטער, אַזוי אַז דאָס לאָקאַל איז נישט מעהר צו בענוצען. פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג.

רעפּ. קוואַפּינסקי וועט בעפרייט ווערען אויף קויציע

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך וועט דער געוו. רעפּ. קוואַפּינסקי, וואָס איז פערמשפּט געוואָרען אין סאָסנאָווצער קרייז־געריכט אויף אַ יאָהר פעסטונג, בעפרייט ווערען אויף קויציע.

90 דעפּוטאַטען האָט מען שוין גע'פּסלט דעם „צענטראָלעוו"

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). אין די קרייזען פון „צענטראָלעוו" ערקלערט מען, אַז פון די ליסטעס, וואָס זענען ביז איצט גע'פּסל'ט געוואָרען האָבען זיי שוין פערלוירען 90 דעפּוטאַטען.

עטליכע בעפולמעכטיגטע פון די גע'פּסל'טע ליסטעס האָבען זיך געווענדעט מיט אָנקלאַגעס צום העכסטען געריכט. דאָס געריכט האָט אָבער געענטפערט, אַז זי קען איצט נישט אינטערווענירען, ווייל דאָס לעצטע וואָרט האָבען איצט די קרייז־וואַהל־קאָמיסיעס.

פערלייכטערונגען פאַר געוועלבער אין האַנדעל אום זונטאָג און נאַכט־שעה'ן

אינגיכען וועט פערעפענטליכט אַ דעקרעט פון פּרעזידענט, וואָס מאַכט געוויסע ענדערונגען אין געזעץ וועגען אָפען האַלטען געוועלבער אין מיטען דער וואָך און זונטאָג.

עדעס שפּייז־געוועלב וועט מעגען אָפען זיין אין מיטען דער וואָך פון 6 אין דער פריה ביז 7 פאַרנאַכט (ביז איצט איז געווען ערלויבט נאָר פון 7 אין דער פריה).

פרוכטען־געוועלבער וועלען פון 1־טען טשעשוואַן ביז דעם 1־טען גרוהמען מעגען זיין אָפען ביז 11 אַ זייגער ביינאַכט.

זונטאָג וועלען מעגען זיין אָפען אין דער פריה פון 7 ביז 10 אַ זייגער אַטקעס און מילך־געוועלבער.

נאָך אַ וויכטיגע ענדערונג וועט איינגעפיהרט, נעמליך וועגען די שטראָפען, אויב מען האַנדעלט זונטאָג, אָדער אין מיטען דער וואָך אין די נישט ערלויבטע שעה'ן.

ביז איצט האָט מען די אַלע געוועלבער־אייגנטימער בעשטראָפט מיט אַרעסט. לויט דעם נייעם דעקרעט וועלען זיי נאָר געלד־שטראָפען.

רעוויזיעס אין דייטשע אָרגאַניזאַציעס

אַרעסטירט אַ געוו. דעפּוטאַט און אַ רייהע געזעלשאַפטליכע טוערס

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) אין פּאָמערען האָט די זיכערהייטס־מאַכט אַדורכגעפיהרט אַ רייהע רעוויזיעס אין דייטשע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זענען פערדעכטיגט געוואָרען אין אַנטי־מלוכה'שע אַרבייט. אין רעזולטאַט פון די רעוויזיעס זענען אַרעסטירט געוואָרען דער געוו. דעפּוטאַט שאַטולינסקי, יוליוס בראַנדקע, פערדינאַנד טאַובע, אַלפרעד באַרטעל און רודאָלף סימאָן.

ווער איז סולימאָוו?

דער נייער פּאָרזיצער פון ראַט פון די פאָלקס־קאָמיסאַרען

מאָסקווע, 4 (ספּ. טעל.) „טאַס" מעלדעט: דער ניי־בעשטימטער פּאָרזיצענדער פון ראַט פון די פאָלקס־קאָמיסאַרען אין ראַטען ־ פערבאַנד, סולימאָוו איז געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1899 אין אוראַל אין אַן'אַרבייטער־פאַמיליע. שוין אַלס גאָר אַ יונגער מענש איז ער געווען טעטיג אין דער אַרבייטער ־ בעוועגונג. נאָך דער אָקטאָבער־רעוואָלוציע האָט ער פערנומען אַ רייהע לייטענדע שטעלונגען אין אַדמיניסטראַטיווע אוןווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס. ער האָט אויך געדינט אין דער רויטער אַרמעע, אין יאָהר 1926 איז ער בעשטימט געוואָרען אַלס מיטגליד פון פּרעזידיום פון העכסטען ווירטשאַפטליכען ראַט. סולימאָוו איז אויך אַ מיטגליד פון אויספיהרונגס ־ קאָמיטעט פון ראַטען ־ פערבאַנד.

מיניסטער סקלאַדקאָווסקי וועגען די וואהל-שטימונגען

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) היינט דעם 5 נאָוועמבער וועט דער אינערן ־ מיניסטער סקלאַדקאָווסקי האַלטען אַ פאָרלעזונג א. ד. ט. „וואַהל־שטימונגען", די רעדע וועט 6 מיט 15 מינוט אין אָוונט טראַנסמיטירט ווערען דורך ראַדיאָ.

א באַנקעט לכבוד דעוועי

אַרדענט איין דער פינאַנץ־מיניסטער מאַטושעווסקי

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט דעם 7 נאָוועמבער וועט פינאַנץ־מיניסטער מאַטושעווסקי איינאָרדנען אַ גרויסען באַנקעט לכבוד דעם אַמעריקאַנישען פינאַנציעלען בעראַטער דעוועי, וועלכער פערלאָזט פּוילען.

אויף דעם באַנקעט וועט מיניסטער מאַטושעווסקי האַלטען אַ גרויסע רעדע וועגען פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע פראַגען.

25 מיליאָן אויף בוי-צוועקען

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). דער אַרבייטס־מיניסטער האָט פעסט געשטעלט די סומע פון די קרעדיטען, וואָס זאָלען בעשטימט ווערען דורך די פערזיכערונגס־אַנשטאַלטען לאָדז, גדיניע, סאָסנאָוויץ, בענדין, לעמבערג און 1932. די סומע בעטרעפט 25.150.000 זלאָטיס. די הייזער וועלען געבויט ווערען אין וואַרשא, טען אויף בוי־צוועקען פאַר'ן יאָהר 1931 און אויבער־שלעזיען.

רעגירונגס-קאָמיסאַר

פון בענדינער שטאָט-ראַט

וואַרשא, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). לויט אַ פעראָרדנונג פון אינערן־מיניסטער איז פונאַנדערגעלאָזען געוואָרען דער בענדינער שטאָט־ראַט און מאַגיסטראַט. ס'איז בעשטימט געוואָרען אַ רעגירונגס־קאָמיסאַר.

געוו. דעפּוטאַט

פערמשפּט אויף 1 יאָהר טורמע

נאָוואָגרודעק, 4 (טעלעפאָניש). דער געוו. אוקראַאינישער דעפּוטאַט פּאַוועל קרינטשוק איז פערמשפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר טורמע פאַר האַלטען אַנטי־מלוכה'שע רעדעס.

18

היינט, מיטוואָך, דעם 5־טען נאָוועמבער, פּינקטליך 7 אַ זייגער אָוועַנד קומען פאָר

2 גרויסע וואהל=מיטינגען

1) אין זאַל „איראַפּייסקי" (זגערזשער 17) פאַר מענער

2) אין די זאַלען פון „בית יעקב" (צעגעלניאַנאַ 3) פאַר פרויען

מיט רעפעראַטען וועלען אַרויסטרעטען די פאָרשטעהער פון יודישען נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק אין לאָדז — און בעוואוסטע פרויען־רעדנערינס אויפ'ן פרויען־מיטינג.

אַלע וואַהל־בערעכטיגטע מענער און פרויען ווערען איינגעלאַדענט צו קומען פּינקטליך אויף די דערמאָנטע מיטינגען. איינגאַנג פריי נעגען איינלאַדונגען.

אַלע מענער און פרויען אַגיטירען און שטימען נאָר אויף דער ליסטע 18

18

17

אכטונג, נאַציאָנאַלע יוגענד

איז ראַיאָן פון נייערס מאַרק

היינט, מיטוואָך (5/11), 8 אַ זייגער אָוועַנד קומט פאָר אין לאָקאַל פון „בני־ציון" (רזשגאָווסקא 7)

א דרינגענדע פערזאַמלונג פון דער ציוניסטישער און נאַציאָנאַלער יוגענד אין ראַיאָן פון נייערס מאַרק

חברים, קומט אַלע, קיינער דאַרף נישט פעהלען!

יוגענד=וואַהל=קאָמיטעט

ביים בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פּוילען.

9804

17

וואל-קאָמיטעט פון לינק=סאָציאַליסטישען בלאָק

שבת, ד. 8־טן נאָוועמבער וועלען געגעבן ווערן

הומאָריסטיש-סאַטירישע רעווי = פאָרשטעלונגען

געווידמעט די וואַלן צום סיים און סענאַט

1) 10 פרי אין זאַל „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש 20

2) 4, 6 און 8 אוו. אין זאַל פון דער געז. „קולטור־ליגע" בושעווסינער 23

אין פּראָגראַם: 1) פאַננאַ געלע פרעסע; 2) שדוך; 3) הויז אַגיטאַציע; 4) שטיוול־פוצער; 5) סקעטש.

מיט רעדעס וועגן די וואַלן צום סיים וועלן אַרויסטרעטן די חברים: ל. ליכטנשטיין, ש. מילמאַן, א. זעלמאַנאָוויטש און ב. וויראַווסקי.

בילעטן צום פּרייז פון 50 גר. ביז 1 זל. שוין צו באַקומען יעדן אָוונט אין „אַרבעטער־ווינקל", פּאָלודניאָווע 20 און ביים אַריינגאַנג.

קינדער וועלן נישט אַריינגעלאָזן ווערן.

16506

אגרויסער לאָקאַל

ענטשפּרעכענד פאַר אַ באַנק, ווערט געזוכט פון 1־טען יולי 1931.

אָפערטען אונטער „באַנק קופּיעצקאַ־קרעדיטאָווי ספּ." אין דער אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג.

19301

28

בלאָק צו פערטיידיגען די ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון דער יוד. בעפעלקערונג

פאָדערט אויף אַלע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס זיי זאָלען אָנמעלדען אין סעקרעטאַריאַט פונ'ם הויפּט־וואַהל־ביוראָ (זשעלאַזנאַ 10a) וועגען זייערע נאָהענטע פערזאַמלונגען און מיטינגען — לטובת אונזער בלאָק —

שטימט און אַגיטירט פאַר דער ליסטע 28 וואַהל־עקזעקוטיווע.

28

רעוויזיעס ביי סאציאליסטן אין עסטרייך

געפינען 20 פולעמיאָטען, 4075 ביקסען, 56 מויזערס, 40 טויזענד קוילען, 164 האַנד־גראַנאַטען און פיל אויפרייס־מאַטעריאַל

אינסבּרוק, 4 (טו) שטאַרקע זשאַנדאַר־מעריע־אָפּטיילונגען האָבּן בעזעצט אַלע געביידעס פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטישער פּאַרטיי און פון אַלע איהרע אָרגאַניזאַציעס אין אינסבּרוק, נאָכמיטאָג זענען אין אַלע לאָקאַלן פון די סאָציאַלדעמאָקראַטען פאָרגעקומען רעוויזיעס.

וויען, 4 (טו) אין די סאָציאַלדעמאָקראַטישע אָרגאַניזאַציעס אין וויען און אויף דער פּראָווינץ זענען געמאַכט געוואָרן רעוויזיעס און מ'האָט גע־זוכט געווער, אין וויען איז אַרומגעפיהרט געוואָרן אַ רעוויזיע אין פּאַרטיי־הויז פון די סאָציאַלדעמאָקראַ־טען, די „אַרבּייטער־צייטונג" און „דאָס קליינע בלאַט" מ'איז געפונען געוואָרן 2 פולעמיאָטען און צוועלף ביקסען, אין אַנדערע שטעט זענען אויך געפונען געוואָרן פולעמיאָטען און ביקסען.

אין אינסבּרוק האָט מען געפונען 6 פולעמיאָטען, 131 קאַסטענס מיט אַמוניציע און פערשידענע אויפ־רייס־מאַטעריאַל.

וויען, 4 (טו) ביי די רעוויזיעס זענען געפונען געוואָרן 4075 ביקסען, 20 פולעמיאָטען, 56 מוי־זער־רעוואָלווערן, 40 טויזענד קוילען, 164 האַנד־גראַנאַטען און פערשידענע אויפרייס־מאַטעריאַ־לען, אַ חוץ דעם זענען געפונען געוואָרן גאַז־מאַס־קעס, אין אינסבּרוק איז אויך געפונען געוואָרן אַ פולשטענדיג איינגעאָרדנעטע ראַדיאָסטאַנציע.

לאָרד פּאַספילד דאַרף דימיסיאָנירן

„סטעטשורדיי רעוויו" וועגען פּאַספילד'ס א"י־פּאָליטיק

לאָנדאָן (יט"א) דאָס וואָכענבלאַט „סעטער־דיי רעוויו" פערעפענטליכט אַן אַרטיקעל וועגען „ווייס בוך". די צייטונג פאָדערט אויף די רעגיר־רונג זאָל זיך צוריקציהען פון איהר א"י־פּאָליטיק און לאָרד פּאַספילד, וועלכער טראָגט די פעראַנט־וואָרטליכקייט פון די דאָזיגע פּאָליטיק, זאָל דעמיס־יאָנירען. פּאַספילד מוז זיין דאָס כפרה־הינדעל ערקלערט די צייטשריפט — ווייל גרויס בריטאַניען קען נישט ווערען ערנידריגט פאַר ברעכען איהר וואָרט, אין פאַל ווען זי די מאַנדאַט־קאָמיסיע וועט בעד־שליסען, אַז די נייע פּאָליטיק בעדייט אַ ברוך פון מאַנדאַט. עס איז קיין שום ספק, אַז בלויז מאָטיווען וואָס האָבּן נישט שום שייכות מיט א"י, האָבּן גורם געווען דאָס ערשיינען פון „ווייס־בוך". די אָפּשטימונג אין פּאַרלאַמענט וועט זיין געגען דער רעגירונג.

צום סוף טרעט אַרויס שאַרף די צייטשריפט געגען פּאַספילד'ן, ערקלערענדיג, אַז צו וואָס ער ריהרט זיך צו, מאַכט ער קאַליע.

די מוראדיגע נאַפט־שרפה אין אַמעריקא

איז נאָך נישט איינגעלאָשען געוואָרען

ניו־יאָרק, 4 (ספּ. טעל.). די מוראדיגע שרפה אין די נאַפט־גרובען פון מאָרגאַנען נעבען אָקלאַהאָמאַ איז נאָך נישט איינגעלאָשען געוואָרען. די שרפה פערשטאַרקט זיך כסדר. ס'האָט זיך אויך אָנגעצונדען די נאַפט־ראַפּע, וואָס געפינט זיך אויף דער אויבערפלאַך פון טייך. דער ברענענדיגער שטראָם רוקט זיך אין דער ריכטונג פון דער שטאָט אָקלאַהאָמאַ.

עטליכע בריקען, סטאַנציעס און גרויסע האָלץ לאַגערען זענען פערברענט געוואָרען. די שטאָט אַליין איז בעדראָהט.

פּראָטעסטען געגען דער ענגלישער רעגירונג

לאָנדאָן, 4 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו־קאָמיטעט פון אַ ריהע קהלות פראָטעסטען געגען דער ענגלישער רע־גירונג פאַרן לעצטען ווייס־בוך.

די דאָזיגע פּראָטעסטען העפּעשען ווערען טיילווייז געשיקט דירעקט צום ספּיקער פון ענגלישען פּאַרלאַמענט, טיילווייז צו די פיהרער פון די פּאָלי־טישע פּאַרטייען אין ענגלאַנד.

דער צ. ק. מאַכט דערייבער אויפמערקזאַם, אַז די פּראָטעסטען דאַרפען צוגעשיקט ווערען וואָס פריהער איידער אין ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט זיך אָנגעהויבען די א"י־דעבאַטע.

גרויסע שרפה אין טאָקיאָ

אָפּגעברענט דער בנין פון אַן ענג־לישער צייטונג

טאָקיאָ, 4 (ספּ. טעל.). היינט איז דאָ אָפּ־געברענט געוואָרען דער בנין פון דער ענגלישער צייטונג „טהי יאַפּאַן אַדווערטייזער". דאָס פייער איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז ס'האָט זיך גאָרנישט איינגעגעבען אָפּצוראַטעווען. די מאַטעריעלע שאָ־דענס בעטרעפען אַ מיליאָן יען (4 מיליאָן זל.).

די סיבה פון דער שרפה איז אַ קורץ־שלוס.

געוואַלדיגע לעגיאָניסטען פּראָטעסטירען

געגען דער ענגלישער רעגירונג

ירושלים, 4 (י. ט. א. טעלעג"אַפּיש) די געוועזענע לעגיאָניסטען האָבען אין אַ נעטראַנע אַ שאַרפען פּראָטעסט געגען דער ענגלישער רעגירונג פאַרן ווייס־בוך, אין'ם פּראָטעסט ווערט געזאָגט, אַז ענגלאַנד האָט זיך געווענדעט צו די אידען אין שווערע מאָמענט פון'ם וועלט־קריג, און זיי האָבען מיט זייער בלוט געקעמפט פאַר א"י. די געוועזענע לעגיאָניסטען אַפּעלירען צום ענגלישען פאָלק ער זאָל ענדערען די בעשלוסען פון דער רעגירונג.

אַרעסטירט אַ פרויען־הענדלער,

וואָס האָט געפיהרט מיידלעך פון פּוילען קיין פראַנקרייך

בערלין, 4 (ספּ. טעל.). אַ גרויסע סענ־סאַציע האָט דאָ אַרויסגערופען דער אַרעסט פון סאָוועטישען בירגער גאָלדשטיין אויף דער סטאַ־ציע אַלעשנאַ אין אויבער־שלעזיען. גאָלדשטיין איז געפאָהרען אין דער געזעלשאַפט פון 2 פּוילישע מיידלעך אין עלטער פון 17 און 20 יאָהר. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די גאַנצע געזעלשאַפט האָט פאַלשע פּעסער.

ווייטער האָט די אויספאָרשונג פעסטגעשטעלט, אַז גאָלדשטיין פיהרט די מיידלעך צו אַן אַגענט פון פרויען־הענדלער.

גאָלדשטיין האָט זיך מודה געווען, אַז ער פיהרט כסדר מיידלעך צווישען פּוילען און פראַנקרייך. גאָלדשטיין איז איינגעזעצט געוואָרען אין טורמע. דורך זיין אַרעסט רעכענט מען צוצוקומען צו דער צענטראַלע פון די פרויען־הענדלער.

אָנהויב פון פּאָליטישען סעזאָן אין פראַנקרייך

דער דייטשער קאַנצלער ברינינג האָט געראַטעוועט בריאַנען

פּאַריז, 4 (ספּ. טעל.) דער פּאָליטישער סעזאָן אין פראַנקרייך הויבט זיך אָן מיטן דער פּאַר־לאַמענט־סעסיע, וועלכע ווערט היינט געעפענט, אויפ'ן ערשטען פּונקט פון דער דיסקוסיע קומט די אויסלענדישע פּאָליטיק.

דער דייטשער קאַנצלער ברינינג האָט זעהר גוט אויסגענוצט דעם פּסיכאָלאָגישען מאָמענט און ערב דער ערעפענונג פון פּאַרלאַמענט האָט ער גע־געבען אַן אינטערוויו אַ פראַנצויזישען פּרעסע פאַרטרעטער פון איינער פון די גרעסטע פראַנצויזישע צייטונגען, „פּטיפּאַ־ריזען", דער אינטערוויו איז אויסגענוצט צו בערוהיגען די געמיטער אין פראַנקרייך.

ברינינגס ערקלערונג האָט טאַקע אַרויסגע־רופען אַ שטאַרקען איינדרוק אין די פּאָליטישע קרייזען און עס האָבען אַ ווירקונג אויף דער דיסקוסיע אין פּאַרלאַמענט ברינינג האָט זיך בעמיהט צו בע־רוהיגען, אַז דייטשלאַנד וויל דורכפיהרען איהרע ציהלען נאָר אויפ'ן וועג פון שלום, האָט אויך אינטערגע־שטראָכען די נויטיגקייט פון אויספיהרען די פּער־פליכטונגען, גלייכצייטיג בעטאָנט ברינינג, אַז דייטש־לאַנד זאָגט זיך נישט אָפּ פון קיין שום פּרינציפּיעלע שטרעבונג.

אין די פּאַרלאַמענטאַרישע קרייזען האַלט מען, דער בעסטער שוץ איצט פאַר בריאַנד, אַז דער אַנגריף געגען בריאַנען וועט שוין נישט זיין קיין שאַרפער און מאַכט דעם קאַבינעט וועט ווייטער בעקומען צוטרוי.

—=XXX=—

געשטאָרבען טעלזער ראָש־ישיבה ר' חיים ראַבינאָוויטש

קאָוונע. אין קאָוונער יודישען קראַנקענהויז איז געשטאָרבען דער טעלזער ראש־הישיבה ר' חיים ראַבינאָוויטש זצ"ל. די ידיעה האָט זיך גיך פערשפּרייט איבער קאָוונע און האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען טרויער צווישען קאָוונער אָרטאָדאָק־סישען יודענטום און איבערהויפּט צווישען זיינע תלמידים, וועלכע האָבען געלערנט ביי איהם אין די ישיבות, ווייל ביז מיט 26 יאָהר צוריק איז ער געווען ראש־הישיבה פון סלאָבאָדקער ישיבה כנסת־בית־יצחק, אין 1914 יאָהר לאָדט איהם איין טעלז אַלס ראש־הישיבה פון טעלזער גרויסער ישיבה. אויף דעם פּאָסטען איז ער פערבליבען ביז'ן לעצ־טען טאָג. דער פערשטאָרבענער איז געווען איינער פון די גרעסטע גאונים ליטא פון דער היינטיגער צייט, אַ גרויסער עניו און ירא שמים, וואָס האָט זיך אויסגעצייכענט מיט אַ גראָדען שכל און אַ גאָו־נישען קאָפּ.

די לעצטע צייט האָט ער געליטען פון אַ האַרץ־פעהלער. זיינע תלמידים, ביי וועלכע ער איז געווען זייער בעליבט, ברענגען איהם אין קאָוונער יודי־שען קראַנקענהויז. ס'ווערט אַראָבגעבראַכט היינטיגע וואָך אַ פּראָפעסאָר פון קעניגסבערג, אָבער דעם ראש־הישיבה'ס שוואַכע האַרץ האָט שוין מעהר נישט אויסגעהאַלטען און דאָנערשטאָג פערנאַכט איז ער נפטר געוואָרען.

די העבּרעאישע פּרעסע וועגען דער באַלפור־דעקלאַראַציע

ירושלים, 4 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) פון דער גאַנצער העבּרעאישער פּרעסע אין א"י האָט בלויז דער „הארץ" פערעפענטליכט אַן אַרטיקל וועגען דעם 13 יאָהר־טאָג פון דער באַלפור־דעקלאַ־ראַציע. די צייטונג שרייבט, אַז די דעקלאַראַציע איז נישט קיין ווערטלאָזע פּאַפּיר און אַז פאַר'ן יודישע פאָלק אין א"י וועלען נאָך קומען ליכטיגע טעג.

אַלגעמיינע ציוניסטען

געגען אַ קאָנפערענץ מיט די אַראַבער

ירושלים, 4 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) די אַלגעמיינע ציוניסטען האָבען בעאויפטראָגט זייערע פערטרעטער אין ציוניסטישען צ. ק., אַז זיי זאָלען בשום אופן נישט איינגעהן אויף קיין שום פּאַקט פון אַ קאָנפערענץ ביי אַ רונדען טיש מיט די אַראַבער.

די עליה קיין ארץ־ישראל

ירושלים, 4 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) אין פערלויף פון סעפּטעמבער זענען קיין א"י אַריינגעקו־מען 329 יודען, 94 קריסטען און 19 מוזולמענער, אַרויסגעפאָהרען פון א"י זענען פאַר'ן זעלבען חודש 115 יודען, 109 קריסטען און 53 מוזולמענער.

אַ שולע פאַר שלום

איז געגרינדעט געוואָרן אין פראַנקרייך

פּאַריז, 4 (ספּ. טעל.) די דירעקטאָרען פון „איראָפּא נאָוועל" לואיז ווייס האָט געגרינדעט אַ שולע פאַר שלום.

נעכטען איז פאָרגעקומען די ערעפענונג פון דער שולע ביים אָנטייל פון די פאָרשטעהער פון דער פּאָליטישער וועלט. די ערעפענונגס־רעדע האָט געהאַלטען פּענלעווע. ביי דער ערעפענונג איז אויך אָנוועזענד געווען דער פּוילישער אַמבאַסאַדאָר כלאַ־פּאָווסקי און דער דייטשער פאָן העש. דאָס פּראָגראַם פון דער שולע איז אַ צוויי־יעהריגער קורס. צווישען די פּראָפעסאָרען געפינען זיך: באַנקור, דע זשור־בענעל, פּאָליטיק, אַסוסקי, לושער, ד"ר רייכמאַן, איוועגאַל, דע מאַנזי א. אַנד. לואיז ווייס וויל אַזעלכע שולען גרינדען אין אַלע לענדער פון אייראָפּא.

שטורם איבער ענגלאַנד

לאָנדאָן, 4 (ספּ. טעל.). דער שטורם, וואָס האָט נעכטען געבושעוועט איבער ענגלאַנד דויערט ווייטער מיט אַ געוואַלדיגער קראַפט, בעזונדערס אין אויעלס. אין בריסטאָלער קאַנאַל האָט מען בעמערקט שטיקלעך פון אַ צושמעטערטער שיף. מ'רעכענט, אַז דאָס איז אַ פראַנצויזישער שיף, וועגען וועלכע ס'איז נישט פערהאַן קיין ידיעות, פינף מענ־שען פון דער מאַנשאַפט זענען אומגעקומען.

היינט און פאָלגענדע טעג!
די לאַנג ערוואַרטעטע פּרעמיערע!

POGANIN

אין דער הויפּטראָלע דער וואונדער־שעהנער און בעריהמטער

Ramon NOVARRO

דאָס וואונדערשעהנע ליבעס־ליד „Księżyc na Tahiti" וועט זינגען

RAMON NOVARRO.

אָנהויב אין נעכטענליכע טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת, זונטאָג און יום־טוב 12 אַ זייגער בייטאָג.

פּאָפּולערע פרייזען.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש 20

יודישער אַרטיסטען־פעראיין אין פּוילען — דירעקטאָריאַט פון די פאַריינס־טעאַטערן

בעפולמ. דיר. פאַר לאָדז א. שטאָקפעדער — ליטער: א. בעזמאַן

גאַסטשפּילען פון דער בעריהמטער אַמעריקאַנער קינסטלערין

אַננאַ יאַקובאָוויטש

פרייטאָג, דעם 7־טען, שבת, דעם 8־טען, זונטאָג, דעם 9־טען נאָוועמבער 9 אָוונט

פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז! פּרעמיערע!

די לעצטע סענסאַציע פון אַמעריקאַנער טעאַטערס

וואָס פערלאַנגט אַ פרוי?

אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון שטיינבערג, בעאַרבייט און רעזשיסירט ה. יאַקובאָוויטש

הויפּטראָל „אסתר" פיהרט אויס אַננאַ יאַקובאָוויטש.

שבת, ד. 8 נאָוו. 4 נאָכמ. צו בילינע פרייזען פון 80 גר. אָן די זעהר אויסגעצייכענטע פּיעסע

די משוגענע

אין 3 אַקטען פון סיגעל, רעזשי היימאַן יאַקובאָוויטש

הויפּטראָל „מאַניטשקע" — אַננאַ יאַקובאָוויטש

מאָנטאָג, דעם 10 נאָוועמבער 9 אָוו. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן צום 1 מאָל אין לאָדז מיט אַננאַ יאַקובאָוויטש — י. גאָרדינ'ס אונשטערבליך ווערק אין 4 אַקטען

חאַשע די יתומה

הויפּטראָל „חאַשע" פיהרט אויס אַננאַ יאַקובאָוויטש

עס נעמען אָנטייל (לויט א. ב.) פרויען: י. פּלוים, ש. פּלוים, ס. פּאָזנאַנסקאַ, ר. רעגינאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראַקאַרזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. וויינבערג, ד. לואי. מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פּלוים. דיריגענט ל. זעלמאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון זאַל פילהאַרמאָניע.

„נייער פאלקסבלאט"

די פערשארפונג פון אנטיסעמיטיזם אין מערב-אייראפא

די נאך־מלחמהדיגע צייט האט ארויסגערוקט אין מערב־אייראפא בראש פון די נעגאטיווע הער־שיינונגען א שטארקע פערשארפונג פון דער שנאה צו יודען, וועלכע ווייזט ארויס א געוויסע נטיה איבערצוגעהן פון דעם האלב־בעהאלטענעם פאר־טענציעלען צושטאנד אין אנ׳אויפרייסענדיגען קי־נעטישען צושטאנד.

דאס אריבערגעהן פון דעם דרעמלענדיגען אנ־טיסעמיטישען געפיהל צו ברויזענדיגע מעשים־תעתועים פון אנ׳אמת׳ען פאגראם האט זיך אין דער לעצטער צייט ערגעץ נישט געלאזט אזוי שטארק מערקען, ווי גראד אין דעם „הויכקולטורעלען" דייטשלאנד, וואו, למשל, אין פרייסען און אין בייערן האט די אנטיסעמיטישע כוואליע דערגרייכט א געוואלטיגע הויך.

אבער אויך אין פראנקרייך און אפילו אין ענג־לאנד ,לאזט זיך מערקען, הגם נישט אין אזא וויל־דער פארם, א געוויסע פערשארפונג פון דעם אנ־טיסעמיטיזם.

פון וואנען נעהמט זיך דאס ?

ווארפען מיר א בליק צוריק אויף דער יודישער געשיכטע אין אייראפע פאר די לעצטע זעכציג יאהר, מערקען מיר גלייך דעם פאראלעליזם, וועל־כער ווייזט זיך בולט ארויס צווישען די פאגראמען אין רוסלאנד און רומעניען פון איין זייט און צווי־שען די פערשארפונגען פון דעם אנטיסעמיטיזם אין אייראפא פון דער אנדערער זייט : ווי נאר אין רוסלאנד פלעגט זיך אויפהויבען א כוואליע פון שטארקע רדיפות אויף יודען. דער עיקר — פון פאר־גראמען, פלעגט זיך באלד אין מערב־אייראפע, דער עיקר אין דייטשלאנד און עסטרייך, אויפהויבען א כוואליע פון פערשארפטען אנטיסעמיטיזם ! בכלל האט די קרומע ליניע פון פאגראמען אין מזרח — און פון אנטיסעמיטישע פערשארפטע שטימונגען אין מערב־אייראפע א וועלען־ארטיגען אויסזעהן, און איז פערלאפען אין מערב מיט א קלענער פער־שפעטיגונג גאנץ פאראלעל.

דער דאזיגער פאראלעליזם דערקלעהרט זיך אזוי : די פאגראמען האבען אויפגעהויבען גאנצע מחנות ביז צום טויט איבערגעשראקענע יודען, וועל־כע זענען געלאפען וואו די אויגען טראגען, מיט דעם איינציגען וועג, מיט וועלכען זיי האבען געקענט האפען לכל הפחות זיך ווי עס איז ארויסראטעווען — מיט דעם וועג פון מזרח צו מערב. די ערשטע לענדער, וועלכע פלעגען זיי שטעלען אגב די שטארקסטע מניעות פאר דעם ווייטערדיגען אנטלוי־פען, זענען געווען דייטשלאנד און עסטרייך.

נישט קוקענדיג אויף די אלע מניעות, האבען זיך די פון טויט־שרעק געיאגטע מחנות פון פאר־גראמירטע מזרח־יודען דאך אריינבעקומען אין די דאזיגע ביידע לענדער, וואו זיי האבען נישט גע־פונען פאר זיך קיין שום עקאנאמישע פאזיציעס, ווייל א גרויסער טייל פון דער ארטיגער בעפעל־קערונג, נישט האבענדיג פאר זיך קיין גענוגענעם ארבייטס־פעלד, האט געמוזט אפוואנדערן פון לאנד און זוכען ארבייט און פרנסה מעבר־לים. דעריבער האבן די נייע מחנות יודען נאך מעהר פערשארפט די אזוי אויך שארפע קאנקורענץ אין זייערע נייע אימי־גראציע־לענדער, ארויסרופענדיג דערביי א פער־שטענדליכע אומצופרידענקייט און א פיינדליכען ריי קמצד זייערע נייע שכנים.

פון דאנען האט זיך גענומען דער פערשארפטער אנטיסעמיטיזם פון דער ארטיגער בעפעלקערונג, וועלכע האט זיך צו די אלטע יודישע תושבים פון לאנד בענומען מילדער... די גרויסע סאציאלע רע־וואלוציע, וועלכע די באלשעוויקעס האבען אויפגע־הויבען אין רוסלאנד, פטרנדיג די „בורזשואזיע", האט קודם כל געפטרט דארטען די יודען, און גע־פטרט אויף אזא אומבארחמנותדיגען אופן, אויף דעם גאנצען ריזיגען שטח פון רוסלאנד ,דאס קיין פא־גראם אין דער וועלט וואלט זיי נישט געקענט אזוי אומגליקליך מאכען !...

גרויסע מחנות רוסישע יודען האבען געווארפען זייערע איינגעזעסענע ערטער און האבען זיך, ווי נאך דעם ערגסטען פאגראם געלאזען לויפען פון מזרח צו מערב־אייראפע.

דאס בליהענדיגע דייטשלאנד, ווי אויך עסט־רייך זענען דורך דעם שטורעם פון דער וועלט־מלחמה חרוב־ומוחרב געווארען. דייטשלאנד האט פערלוירען איהרע קאלאניעס ,אין דער צייט, ווען כמעט אלע אימיגראציע־לענדער מיט אמעריקא בראש האבען געשלאסען זייערע טויערען און לא־זען אריין צו זיך א נישטיגע צאהל עמיגראנטען, דערביי איז חרוב געווארען דער גרעניצלאזער רו־סישער מארק און די דייטשען האבען חוץ דעם גע־מוזט צאהלען נישט דערהערטע קאנטריבוציע־ די רעוואלוציע אין דייטשלאנד האט געלאזען כמעט אפענע וועגען פאר די יודישע פליטים פון רוסלאנד, וועלכע האבען זיך אריינגעריסען אין א גרויסער צאהל, פערשארפענדיג אויף אזא אופן די קאנקו־רענץ און — דעם אנטיסעמיטיזם ביז גאר. א בע־דייטענדע צאהל יודען, אפנים די רייכערע, זענען אוועק ווייטער אין פראנקרייך און בפרט ענגלאנד, וואו דער עקאנאמישער קריזיס איז געווען אומגע־וועהנליך שטארק, ענגלאנד איז א לאנד פון א גרויסער געזעצמעסיגער ארדנונג. אבער די פער־שארפטע קאנקורענץ ביי אומגעוועהנליך־שווערע תנאים, וועלכע האבען שוין ארויסגעווארפען אויפין גאס מיליאנען ארבייטסלאזע ענגלענדער, האט אר־רויסגערופען אין ענגלאנד א פערשארפטען אנטיסע־מיטיזם, נישט נאר א געזעלשאפטליכען, נאר אויך א מלוכה־שאפטליכען, וועלכער האט געפונען זיין אויסדרוק אין דעם מיט א פאר וואכען צוריק פער־עפענטליכטען „ווייס־בוך"!... דער דאזיגער פאגראם פון דעם אלוועלטליכען יודענטום, וועלכער וויל א־בער נישט אנטלויפען און נעהמט אן דעם קאמף מיט דעם ענגליש־אראבישען אנטיסעמיטישען פערבאנד, איז פאר איטליכען בעהאווענטען מענשען א קלא־רער אויסדרוק פון דעם אנטיסעמיטיזם ,וועלכער האט האלט צו בעהאלטען זיין מיאוסען פרצוף היג־טער דעם „יושר" און דער „טובת הכלל"...

על כל פנים ליגט די סיבה פון דעם פער־שארפטען וועלט־אנטיסעמיטיזם אין דער באלשע־וויסטישער איבערקעהרעניש !...

עס איז קלאר שוין פון דעם דערמאהנטען קורצען איבערבליק איבער דעם מצב פון יודען אין דער וועלט, אז, ערשטענס, געפינען זיך די יודען כמעט אומעטום מעהר־וויניגער אין א צושטאנד פון הפקרות וועלכער איז אבער אויך א פאגראם־צושטאנד !... קען דער געוויסען פון דער וועלט מסכים זיין אויף אזא מצב ?

צווייטענס — ווערט דאך שוין פאר אלעמען קלאר, דאס די יודען־פראגע, אלס א פראגע פון דעם איינציגען פאלק, וואס איז אומעטום א מקום, איז אין תוך גענומען א שאלה, וועלכע קען פער־ענטפערט ווערען נאר אויף דעם אינטערנאציא־נאלען אופן !

מעהר פאר אלעמאל טרעט איצטער ארויס דער אלוועלטליכער כאראקטער פון דער יודישער פראגע, עס איז געקומען א צייט, אז די פעלקער־ליגע זאל אנגעמען ענערגיש און ראדיקאלע טריט — קודם כל אין א״י — ווייף אויסצובעסערען די יאוש־פולע לאגע פון יודען אין דער וועלט. דאס איז בויטיג נישט נאר פאר יודען, נאר אויך פאר דער גאנצער וועלט !...

דר. י. ווינארסקי.

אנגלא-סאקסען — דאס גאט דערוועהלטע פאלק

קעניג דזשארדזש שטאמט פון בית-דוד און יודען האבען קיין שייכות נישט צום פאלק ישראל. — קריסטען, וועלכע זענען איזראעליטען און יודען, וועלכע זענען גויים

מיט א קורצער צייט צוריק האט אין לאנ־דאן אפגעהאלטען זיינע זיצונגען א קאנגרעס פון „בריטישע איזראעליטען". א קאנגרעס לויט אלע פרטים. מיט רעדנערס פון דער גאנצער בריטי־שער אימפעריע. פון קאנאדע, אויסטראליען, אפר־ריקע און אויך אמעריקע. צייטונגען האבען געבראכט בעריכטען וועגען די רעדעס, וואס זענען געהאלטען געווארען, פאהנען האבען געגעבען הנחת־פרייטען אויף פארקאטען, רעדעס רעזאלוציעס און בעג־ריסונגען — הכל כדין וכדת.

נאר אין קליינינקייט, די בריטישע איזראעליטען זענען נישט קיין יודען, נישט קיין מיסאנגערע, נאר סתם „איזראעליטען", דאס גאט׳ס דערוועהלטע פאלק „אתה בחרתנו" זענען זיי גאר און מיר יודען זענען סתם א פערבלאנדזשעטער שבט פון יהודה, אויף וועלכען גאט האט מיט רעכט אויסגעגאסען זיין צארן. נישט חלילה פערוועקסלען „זיי" מיט „אונז". און לאנגע „וויסענשאפטליכע" בראשורען געבען זיי זיך יעדע מיה או פצווייזען ווער זיי זענען.

זיי געבען „היסטארישע" בעווייזען, אז די ענט־וויקלונג פון די עשרת השבטים האט געפיהרט צו דער שאפונג פון דער בריטישער אימפעריע און צו א קעניג איבער ענגלאנד, וועלכער שטאמט פון בית־דוד.

ביז צו דער צוטיילונג פון „ממלכת בית דוד" אין צוויי בעזונדערע קעניגרייכע, זענען די בריטי־שע איזראעליטען מסכים, אז יהודה און ישראל איז געווען איין פאלק. דאן זענען זיי זיך אבער פונאנ־דערגעגאנגען אויף שותפות. איין טייל איז געבלי־בען דאס יהודה פאלק — די איצטיגע יודען, און דער צווייטער טייל, די עשרת השבטים האבען זיך געשאפען זייער אייגענע מלוכה, דאס איז געשעהן אנ׳ערך פון דריי טויזענד יאהר צוריק. פון דער־מאלט אן האבען די איזראעליטען געלעבט בעזונדער און ווען מען זוכט זיי איצט, מוז מען אלזא זוכען א נישט־יודישען פאלק. אזוי אונטערשרייבען די בריטישע איזראעליטען אין זייער פראגראם. נאך פאר׳ן חורבן בית־ראשון זענען די איזראעליטען

(קארעספאנדענט פון לאנדאן צום „נייעם פאלקסבלאט")

אוועק אין גלות קיין סיריען און דער שבט יהודה דאס הייסט מיר יודען — זענען געבליבען אין ארץ־ישראל ביז צום חורבן לערך 120 יאהר שפעטער און דאן ערשט אוועק אין גלות בבל.

די איזראעליטען וועלכע זענען אוועק אין גלות קיין סיריען, אזוי זאגען די איצטיגע „בריטישע איז־ראעליטען", זענען דאן אויפגעשטאנען געגען די סירייער און האבען זיך בעזעצט אלס א פריי־פאלק און שווארצען ים און דאן זיך א בערגעצויגען צו די אייראפעאישע ברעגען אויף די ברעגען פון האסט־פישען ים דארט פנעבויט די רוסישע מלוכה און זיך דאן בעזעצט אויף די בריטישע אינזלען — דאס איצטיגע ענגלאנד, זיך פעראייניגט מיט די אורט־מליכע בריטאנס און געשאפען א נייע מלוכה.

די אלע וואנדערונגען פון די „איזראעליטען" זענען געפיהרט געווארען דורך גאט. שטענדיג גלויבענ־דיג אין תורת משה וישראל האבען זיי געשאפען אין ענגלאנד די געזעצע און משפטים, וועלכע זע־נען געבויט אויף די דינים און חוקים, וואס גאט האט געגעבען זיין פאלק ישראל אויפ׳ן בארג סיני.

די פראגע פארוואס איז דער שיקזאל פון די איזראעליטען פאר טויזענדער יאהר געווען אומבעק־קאנט פערענטפערען די איזראעליטען אויף א זעהר מיסטעריעזען אופן, מיט גימאטריות און קאמפלי־צירטע חשבונות. זיי ערקלערען, אז פאר 2520 יאהר דאס הייסט ביז׳ן אכטצעהנטען יאהרהונדערט זע־נען די איזראעליטען געווען אין גלות און אנדערע מלוכות האבען געהערשט איבער זיי. פון אכצעהנטען יאהרהונדערט האט גאט אראפגענומען די קללה פון זיין פאלק און מיט דער פראנצויזישער רעוואר־לוציע האט זיך אנגעהויבען דער אונטערגאנג פון די נישט־איזראעליטישע מלוכות און דער שטערן פון בית־ישראל האט ווידער אנגעהויבען צו שיינען.

פון א פאלק פון זעכצעהן מיליאן נפשות אויף א קליין אינזעל איז אויסגעוואקסען דאס בריטישע רייך. פערשפרייט איבער אלע ימים מיט א בעפעלקערונג פון 160 מיליאנען, די אנגלא־זאקסישע ראסע האט זיך בעזעצט אויך אין אמעריקע. די הונדערט פרא־צענטיגע אמעריקאנער זענען אלע איזראעליטען. די צוויי גרעסטע לענדער אין דער וועלט, גרויס־בר־טאניען און אמעריקא זענען ביידע מלוכות פון בית־ישראל, און אויף דעם קאנגרעס פון די בריטישע איזראעליטען זענען טאקע אויסגעהאנגען איינער נע־בען דעם אנדערען די פאהנען פון ענגלאנד און אמעריקע.

נאטירליך איז אויך דער איצטיגער ענגלישער קעניג דזשארדזש דער פינפטער פון ממלכה בית דוד, און א ראיה לדבר איז פון תנך גופא, וו עס שטעהט אז גאט האט בעשאפען דעם בית דוד לעולמי עולמים, אלזא דארף מען נאך בעסער א בעווייז, אז קעניג דזשארדזש איז א איזראעליט ? און צו בעווייזט דאס גופא נישט קלאהר און דייט־ליך, אז אלע אנגלא־זאקסען זענען „איזראעליטען" ? — דאס איז די „וויסענשאפט" און דאס איז די „היסטאריע" פון די בריטישע איזראעליטען און גרויס מיה און זארג געבען זיך די דאזיגע „איזראע־ליטען" מען זאל זיי חלילה נישט פערוועקסלען מיט יודען.

דער קאנגרעס האט אויך בעגאגרעסט די שטעד־טיגייטען פון ענגלאנד און אינדיע און אויך ארץ־ישראל, די לאנד פון גאט איז צו וועהן איי דעם אלעמען און דער קאנגרעס איז געווען „פון גרויס וויכטיגקייט" — אזוי איז געזאגט געווארען אין זייער אויפרוף, כדי צו נעמען ענערגישע מיטלען און מתפלל זיין, אז גאט זאל אומקעהרען זיין חסד צו זיין דערוועהלטער פאלק און ווער אויב נישט די אנגלא־זאקסען איז דאס דערוועהלטע פאלק פון גאט ? (יט״א)

א. ז. פען.

די צוקונפט פון דער יודישער שפראך אין אמעריקע

רעפעראט פון פראפ. ראבאק אין בערלין

בערלין (יט״א) דער פראפעסאר פון האר־ווארד־אוניווערזיטעט ד״ר א. ראבאק, וועלכער ווילט איצט אין בערלין, האט אויף דער איינלאדונג פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט דא געהאל־טען א רעפעראט וועגען דער צוקונפט פון דער יודישער שפראך אין אמעריקע. פראפ. ראבאק האט בעלויכטען דאס פראבלעם סיי פון געזעל־שאפטליכען און סיי פון פילאלאגישען שטאנד־פונקט. דער פרעלעגענט האט אויך מיטגעטיילט וועגען דער ארבייט, וואס איז געלייסטעט געווארען פאר פערברייטערען די קענטניש פון דער יודישער שפראך. פאר דער פערשפרייטונג און פערטיפונג פון יודיש אין אמעריקע ווירקען 3 הויפט־פאקטארען : די יודישע פאלקס־שולען, „יווא", און די קולטור־קלובען. עס איז נויטיג א צענטראליזירונג פון יודי־שען פאלקס־שול־וועזען. נישט קוקענדיג אויף אלע וואנדלונגען און שעדיגונג צוליב איינוואנדערונגס־בעגרענצונגען, דארף געשטעלט ווערען א גוטען פראגנאז פאר דער צוקונפט פון יודיש אין אמע־ריקא. אלס כאראקטעריסטישער בעווייז, ווי עס האט זיך לעצטענס געענדערט די בעציהונג צו יודיש, קען דינען דער פאקט, דאס די בריטישע ענצי־קלאפעדיע האט אין איהר 14־טער אויפלאגע גע־ווידמעט דער יודישער שפראך 3 שפאלטען, בעת אין דער 13־טער אויפלאגע איז יודיש דערמאנט געווארען אין צוזאמענהאנג מיט זשארגאן־דיא־לעקטען. די בעזונדערהייטען פון אמעריקאנישען יודיש בעשטעהען אין דער געגענזייטיגער ווירקונג צווישען יודיש און ענגליש. פיל יודישע אויסדריקען האבען אריינגעדרונגען אין דער ענגלישער שפראך, הגם די צאהל אנגליציזמען אין דער יודישער שפראך איז פיל גרעסער.

רעדאקטאר פון „דיילי העראלד" פערענטפערט זיך

אז ער האט געוואלט פערעפענטליכען א קורצען בריף פון פראפ. ווייצמאן

לאנדאן (יט״א) אין צוזאמענהאנג מיט דער ערקלערונג פון ד״ר ווייצמאן, אז דער ארגאן פון דער לייבור־פארטיי „דיילי הערעלד" האט זיך אפ־געזאגט צו דרוקען 2 בריף מיט אויפקלערונגען וועגען דער פראגע פון יודיש־אראבישער [illegible]רענץ פון רונדען טיש" האט דער הויפט־רעדאקטאר פון „דיילי הערעלד" איוועד פערעפענטליכט אין „מאנטשעסטער גארדיאן" א בריף, אין וועלכען ער פערענטפערט זיך, דאס ער איז געווען און איז אויך איצט גרייט צו פערעפענטליכען ד״ר ווייצ־מאנ׳ס בריף מיט א קורצער שילד[illegible] דער געשיכטע פון זיין פארשלאג וועגען דער יודיש־אראבישער קאנפערענץ.

קריסטליכע מינדערהייט אין ארץ-ישראל

בעאונרוהיגט צוליב די פארלאמענט-פראיעקטען

בערלין (יט״א) דער הויפט־ארגאן פון קא־טוילישען צענטרום „גערמאניא" פערעפענטליכט אנ׳ ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט [illegible], אז אין צוזאמענהאנג מיט דער ציוניסטישער פראטעסט־אקציע געגען דעם „ווייס־בוך" פון דער ענגלישער רעגירונג דארף אויך אונטערזוכט ווערען די שטע־לונג פון דער קריסטליכער מינדערהייט צו די געש־העענישען. די צייטונג ברענגט די אויספיהרונגען פון א קענער פון די א״י־פערהעלטענישען, וועל־כער ווארענט געגען דער צו ווייטגעהענדער נאכ־גיביגקייט לגבי די אראבישע נאציאנאליסטען, וואס ווערען אנגעפיהרט דורך איניגע מאכטגיריגע פער־זאנען, וועלכע שפעקולירען אויף די רעליגיעזע און פרעמדפיינדליכע אינסטינקטען פון די מאסען. דער אוואנטוריסט בוואיטאן פון צפת איז [illegible] ארגאניזירען אנ׳אראבישען לעגיאן, לויט [illegible] פון די עקסטרעמע נאציאנאליסטען אין אייראפע. דער לעגיאן ווערט ארגאניזירט אונטער׳ן קאמפס־רוף פון קריגערישען איסלאם : „דין מחמד ביסייף" (די רעליגיע פון מחמד רוהט אויף דער שפיץ פון שווערד). אויב עס וועלען גלייך נישט גענומען ווערען די נויטיגע שריט קען, שרייבט ווייטער „גערמאניא", די בעוועגונג אנגענעמען זעהר געפעהרליכע פארמען.

די קריסטליכע מינדערהייט אין ארץ־ישראל איז שטארק בעאונרוהיגט צוליב די פראיעקטען וועגען בילדען פארלאמענטארישע קערפערשאפט אין ארץ־ישראל. ענגלאנד — שרייבט צום סוף „גערמאניא" — האט שוין לאנג אויפגעהערט צו זיין די פערטיי־דיגערין פון דער קריסטליכער זאך, ווייל ענגלאנד׳ס שטעלונג ווערט בעאיינפלוסט דורך איהרע אינטע־רעסען אין אינדיען.

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

נייער פאָלקסבלאַט

מיטוואָך 5 יד מרחשון תרצ״א

נאָוועמבער

זון-אויפגאַנג 6.29

זון-אונטערגאַנג 4.09

רעגיסטראַציע פון יאָהר-גאַנג 1910

היינט, מיטוואָך, דעם 5. נאָוועמבער דאַרפען זיך אין דער פּאָליציי-אישמיליטערישער אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט (פּיעטריקאָווער 212) רעגיסטרירען די יונגע אין 1910 יאָהר וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 5. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן אויף

T U W

און פון 14. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט

G H Ch I J K

ביים רעגיסטרירען זיך דאַרף מען מיטברענגען א פּאַס, א מעטריקע אָדער אַן׳אַנדער דאָקומענט, א שול-צייגניש. האַנדווערקער דאַרפען אויך צושטעלען אַ צעך-צייגניש.

פּערזאָנען, וואָס קענען נישט באַווייזען זייער אָנגעהעריגקייט צו אַ פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

סעזאָן-אַרבייטער ביים שטאָט-פּרעזידענט

(פּ) אַ דעלעגאַציע פון די סעזאָן-אַרבייטער האָט זיך געווענדעט צום שטאָט-פּרעזידענט זוענען אויסצאָהלען זיי פאַר אורלויב און די 13 פּענסיע. דער שטאָט-פּרעזידענט האָט זיי צוגעזאָגט בוס-לעכווין אויסצוצאָהלען.

די דעלעגאַציע האָט אויך געבעטען צו פאַר-לענגערן די אַרבייט ביז 20 וואָכען די וואָס האָבען נאָך נישט אָפּגעאַרבייט דעם טערמין, כדי זיי זאָלען קענען נעניסען פון שטיצע.

דער שטאָט-פּרעזידענט האָט זיי צוגעזאָגט די בקשה נאָכצוקומען.

אַ פאַטאַלער טעות פון אַ מאַמען

(2) אויף אַבלינאַרסקי 3 וואוינט די פאַמיליע הענדעל מיט אַן׳איינאָהריג קינד. דאָס קינד האָט זיך פערקיהלט און די מוטער האָט געוואָלט שטעלען איהם באַנקעס. על פי טעות האָט זי אין דער שיסעל, וואו ס׳זענען געלעגען די באַנקעס אַנשטאָט וואַסער אָנגעגאָסען שפּירט, ווען זי האָט צוגעשטעלט די באַנקע צום קינדס פלייצע האָט זיך דער שפּירט אָנגעצונדען. די מוטער האָט עס בעמערקט און אַ ראָפּגעריסען די באַנקע דאַן האָט זיך דער שפּירט אויסגעגאָסען און זיך צונגעצונדען אויבערן קינדס קער-פּערל.

דאָס גאַנצע קערפּערל איז אַזוי אַרום אויסגע-געכאַפּט געוואָרען מיט אַ פייער און האָט שווער אָפּגעברענט דאָס קינד.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט דעם קינד ערטיילט הילף. זיין צושטאַנד איז אַ שווערער.

גרויסער פּראָצעס אין קרייז-געריכט
וועגען אונקערצינדען אַ פאַבריק

(2) נעכטען האָט זיך אין היגען קרייז געריכט אָנגעהויבען דער סענסאַציאָנעלער פּראָצעס געגען די אינהאַבער פון דער זאָקען פאַבריק אויף אַליאַ קאָשטשושקי 10 מ. רובין, י. צוקער, פרוי צוקער און מ. שיינפּאַרבער און אַ געוויסער חיים ספּעקטאָר, וועלכע ווערען בעשולדיגט אַז זיי האָבען אונטערגע-צונדען די פאַבריק, כדי צו בעקומען די אַסעקו-ראַציע-פּרעמיע.

ד. 28. אָקטאָבער 1929 איז אויף קאָשטשושקי 10, אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער זאָקען-פאַב-ריק פון רובין, שטיינפּאַרבער און צוקער. בעת דער שרפה איז פון דער פאַבריק אַרויסגעשפּרונגען אַ מאַן, אויף וועלכען ס׳האָבען געברענט די קליי-דער און האָט זיך געלאָזט לויפען. מ׳האָט איהם נישט געכאַפּט.

די אָנגעקומענע פייערלעשער האָבען שנעל איינגעלאָשען דאָס פייער. די אויספאָרשונג, וואָס איז דאַן פאָרגענומען געוואָרען האָט פעסטגע-שטעלט, אַז דער אַנטלאָפענער איז געווען אַן-אונטערצינדער, וועלכער האָט אין פאַבריק איבער-געלאָזט 4 פּענכערס מיט נאַפט, וועלכע האָבען זיך אָנגעצונדען פריהער פאַר דער אויסגערעכענטער צייט און מ׳האָט דעריבער די שרפה שנעל איינגע-לאָשען. די אויספאָרשונג האָט ווייטער פעסטגע-שטעלט, אַז דער אונטערצינדער האָט געהאַנדעלט אין הסכם מיט די אייגענטימער פון דער פאַבריק וועלכע איז געווען אַסעקורירט אויף 20,000 דאָלאַר

מ׳האָט אַרויסגעשיקט שטעק-בריף נאָך אַלע פאַבריקס-אייגענטימער, מ׳האָט זיי אָבער נישט גע-קענט געפינען. אין עטליכע טעג אַרום האָט מען אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע אין דער וואוינונג פון אברהם טרעמבעצקי (דרעוונאָווסקא 16) ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָרט געפינט זיך אַ גע-וויסער חיים ספּעקטאָר, וואָס ביי איהם איז אָפּ-געבריהט דער גאַנצער קערפּער און דאַן איז פעסט-געשטעלט געוואָרען, אַז ער איז עס געווען דער אונטערצינדער פון אַל. קאָשטשושקי 10. ער האָט זיך נישט מודה געווען, אָדער מ׳האָט איהם אַרעס-טירט. אַ פּאָר טאָג שפּעטער האָט מען אַרעסטירט אויך רובין מיט זיין פרוי, צוקערן און שיינפּאַר-בערען הגם זיי האָבען ערקלערט, אַז ספּעקטאָרן קענען זיי נישט און אויב ער האָט אונטערגעצינדען די פאַבריק האָט ער עס געטון אויף זיין אחריות.

ווי ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען איז ספּעק-טאָר אַ פּראָפעסיאָנעלער גנב, וואָס איז שוין גע-משפּט געוואָרען פאַר גנבות.

צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען געוואָרען 59 עדות און 2 אינזשינערען און 2 בוכהאַלטערען אַלס עקספּערטען פּאָרזיצער פונ׳ם פּראָצעס איז וויצע-פּאָרזיצער פון קרייז-געריכט ריכטער איליניטש ביי-זיצער די ריכטער לאזינסקי און בראָון בעשול-דיגער — פּראָקוראָר כאָוהאָלאָווסקי, פערטיידיגער די אַדוו. ביליק, פּיאָטר קאָהן, קאַבילינסקי און ליפשיץ.

דער ערשטער ווערט אויסגעהערט דער בע-שולדיגטער חיים ספּעקטאָר, ער איז זיך נישט מודה, דאָס ער זאָל האָבען געוואָלט אונטערצינדען די פאַבריק, דאַגעגען בעהויפּטעט ער אַז ער האָט אין פאַבריק געוואָלט אויספיהרען אַ גנבה; פער-בייגעהענדיג אויף קאָשטשושקי 10 האָט ער בע-מערקט אַז אין דער פאַבריק איז פינסטער ער האָט מיט אַ ווישריך אויפגעריסען די טיר און מיינענדיג, אַז דאָרט געפינט זיך מאַנופאַקטור געוואָלט אָנ-הויבען גנבענען, דערוויל האָט ער אַראָפּגעוואָרפען אַ זאַפּאַלקע, פון וועלכער ס׳האָבען זיך אונטערגע-צינדען די זאָקען און ער איז דאַן ענטלאָפען.

בעת אויף איהם האָבען זיך אָנגעצונדען די זאַכען. ווייטער ערקלערט דער בעשולדיגטער, אַז ער איז געווען אַ פּראָפעסיאָנעלער גנב אין די צייטען פון דער רוסישער אָקופּאַציע. אין די צייטען פון אומ-אָפּהענגיגען פּוילען איז עס געווען זיין ערשטער אַרויסטריט. די לאָדזער גנבים קען ער גוט.

דער צווייטער בעשולדיגטער, דער מיט אייגענ-טימער פון דער פאַבריק רובין איז אויך זיך נישט מודה ער ערקלערט אַז בעת דעם אויסברוך פון דער שרפה איז ער געווען אין בידגאָשטש אויף אינקאַסאָ, ער איז פערהאַלטען געוואָרען אין דאַנציג אין וויכטיגע אנגעלעגענהיישען און האָט דעריבער נישט געקענט קומען קיין לאָדז, הגם ער האָט זיך דערוואוסט וועגען דער שרפה. קיין בריף האָט ער אַהיים נישט געשריבען. דער בעשולדיגטער ער-קלערט אויך, אַז נאָכ׳ן האָט מען געבראָכט אין פאַבריק. וואוהין מ׳האָט אַרויסגעטראָגען די ביכער ווייסט ער נישט, די סחורה אין פאַבריק איז יערט געווען איבער 10 טויזענד זלאָטיס. די פאַבריק איז געווען אַסעקורירט אויף 17 טויזענד דאָלאַר. די מאַשינען אויף 7 טויזענד און די סחורה אין פאַבריק אויף 10 טויזענד דאָלאַר. ספּעקטאָרן קען ער נישט. דער בעשולדיגטער רובין ערקלערט אויך אַז ער האָט אין דער שותפות אַריינגעטראָגען 3000 זלאָטיס און זיינע שותפים צו 2000 דאָלאַר ווייל ער איז געווען אַ פאַכמאַן. די פירמע האָט גע-האַט חובות אַרום 100 טויזענד זלאָטיס, און זי איז שולדיג געווען 28 טויזענד זלאָטיס. איינ׳ם טאָג פון דער שרפה איז צוקער אַרויסגעפאָהרען קיין קעלץ אין זיינע אייגענע ירושה-אַנגעלעגענ-הייטען. ער האָט אויך מיטגענומען פּראָטעסטען אויף איינצוקאַסירען.

נאָכ׳ן אויסהערען רובינען איז ערקלערט געוואָ-רע זאַ פּויזע ביז 3 אַ זייגער. נאָכדעם איז אויסגע-הערט געוואָרען פרוי רבקה רובין. זי איז געווען אין פאַבריק ווען זי האָט דערהערט אַ געשריי אַז ס׳-ברענט. זי האָט באַלד אַרויסגערופען די פייערלע-שער, דערוויל האָט איהר עפּעס אַ שכן ערקלערט אַז ער וועט זי אַרעסטירען. זי איז באַלד אַרויס פון פאַבריק און איז אַוועקגעפאָהרען קיין וואַרשא וואו זי איז עטליכע טעג אָפּגעוועזען ביי איהר טאַנטע ציגלער. דעם מאַן האָט זי דאָרט נישט געטראָפען איז זי אַוועקגעפאָהרען קיין בידגאָשטש נאָר ווען זי האָט דעם מאַן אויך דאָרט נישט געטראָפען איז זי צוריקגעקומען קיין לאָדז און איז פון אויפ-רעגונג קראַנק געוואָרען.

די בעציהונגען צווישען די שותפים זענען גע-ווען פריינדליכע און די פאַבריק האָט געמאַכט זעהר גוטע געשעפטען.

ווייטער ווערט פערהערט דער צווייטער שותף צוקער. ער דערקלערט אַז די פאַבריק האָט פאַר יעדען שותף געטראָגען 5—6 הונדערט זלאָטיס אַ חודש. איינ׳ם טאָג פון דער שרפה איז ער געווען אין קעלץ אין ירושה אַנגעלעגענהייטען פון זיין מוטער. די פאַבריק האָט געמאַכט גוטע געשעפטען און דער אַנטייל פון יעדען שותף לויט׳ן לעצטענס בילאַנס האָט בעטראָפען 9.000 דאָלאַר אויף דער דריטער שותף שיינפּאַרבער איז זיך נישט מודה. ער פלעגט קומען אין פאַבריק איינמאָל אַ וואָך, איינ׳ם טאָג פון דער שרפה איז צוקער געווען אין קעלץ און רובין אין בידגאָשטש וועגען דער שרפה האָט ער זיך דערוואוסט פון רובינס זוהן און ער איז באַלד אַוועק אין פאַבריק, אָבער דאָרט האָט איהם עפּעס אַ פייערלעשער געהייסען געהן אַהיים, כדי מ׳זאָל איהם נישט אַרעסטירען.

נאָכ׳ן אויסהערען דעם לעצטען בעשולדיגטען איז ערקלערט געוואָרען אַ פּויזע ביז אין אווענט. אין אָוועט זענען אויפגענומען געוואָרען די פער-זאָנאַליא פון די 55 עדות און ס׳האָט זיך אָנגעהויבען דער עדות פערהער.

Komunalna Kasa Oszczędności

M. ŁODZI, UL. PR. NARUTOWICZA 42 — TEL. 207-57

נעמט אָן אָפּשפּאָרונגען אָנהויבענדיג פון 1 זלאָטי מיט אַ צינז-פוס פון 8—9 פּראָצ. יעהרליך. עפענט אויף קאָנטאָס פאַר לויפענדע חשבונות, טשעק-דיסקאָנטאָס, דיסקאָנטירט וועקסלען, גיט צרויס הלוואות, ערלעדיגט וועקסעל-אינקאַסאָ און דאָקומענטען אויך אַנדערע אָפּעראַציעס,

וואָס געהען אַריין אין געביט פון באַנק-וועזען.

דער מאַגיסטראַט פון דער שטאָט לאָדז גאַראַנטירט מיט׳ן גאַנצען פערמעגען און מיט זיינע הכנסות פאַר אַלע פערפליכטונגען פון ק.ק.א. פון דער שטאָט לאָדז.

דאָס ביוראָ איז אָפען פאַר דער קליענטעלע פון 9 פרוה ביז 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג און פון 5 ביז 7 אַ זייגער אָוועגדי — שבת פון 9 פריה ביז 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

בייזון, באַנקראָטען, אַרעסטען, פּראָלאָנגאַציעס, רעגולאַציעס
טעגליכע כראָניק פון האַנדעלס-געריכט

איציק יאָסל פלאַם, פּאַביאַניץ, וואַרשאַווסקא 11 איז ערקלערט געוואָרען פאַר באַנקראָט.

פלאַם, וועלכער פיהרט אַ געשעפט פון ברעטער פערקויף האָט ביי דער פירמע זילבערשטיין און קאַמפּ. אין פּעטריקאָוו איינגעקויפט ברעטער און האָט די וועקסלען, וואָס ער האָט געגעבען אין דעקונג געלאָזט צום פּראָטעסט. דעם לעצטען טראַנספּאָרט ברעטער, וואָס פלאַם האָט געקויפט ביי דער פירמע זילבערשטיין, יהאָט ער אָפּגעפיהרט נישט צו זיך, נאָר צו זיין ברודער, וועלכער האָט אויך אַזאַ געשעפט, און פון דאָרט זיי פערקויפט, דעם פּאַטענט אויף זיין נאָמען האָט ער אָפּגעגעבען אין פּאַביאַניצער שטייער-אַמט. די קרעדיטאָרען האָ-בען דעריבער אין זיין האַנדלונג געזעהען אַ בייזוויי-ליגקייט און פערלאַנגט, אַז דאָס געריכט זאָל פער-אָרדנען איהם צו אַרעסטירען.

דאָס געריכט האָט פלאַמען ערקלערט פאַר באַנקראָט פון 24. אויגוסט 1930 י. פלאַם איז בעשטימט געוואָרען אונטער פּאָליציי-אויפזיכט.

* * *

חיים אָקסענבערג, אינהאַבער פון קינדער קאָנ-פעקציע געשעפט אויף פרייהייט-פּלאַץ 8 האָט זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערטיילט איהם אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען. די האַנדעלס-קאַמער האָט אַרויסגעגעבען אַ נישט גינסטיגע מיי-נונג. דאָס געריכט נעהמענדיג אין בעטראַכט די מיינונג פון דער האַנדעלס-קאַמער, האָט די פּראָלאָנ-גאַציע נישט ערטיילט.

* * *

אין יאַנואַר ה. י. האָט די פירמע יעקב און ווילהעלם לאַסקאָווסקי, פאַבריק פון טעקסטיל-אויס-אַרבייטונגען אויף פּעטריקאָווער 101 בעקומען אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען אויף 3 חדשים. אין אַפּריל האָט זיך די פירמע געווענדעט מ׳זאָל איהר ערלויבען אָנהויבען אויסגלייכס-אונטערהאַנד-לונגען, די פירמע שלאָגט פאַר צו בעצאָהלען 40 פּראָצענט פון איהרע חובות אין 3 ראַטעס, די ערשטע 2 האַלבע יאָהר צו 10 פּראָצ. און 20 פּראָצ. אין 2 יאָהר אַרום. דעם 17. אָקטאָבער איז פאָר-געקומען אַ פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען און זיי האָבען דעם פאָרשלאַג אָנגענומען. דאָס געריכט האָט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט און מבטל געמאַכט דעם בעשלוס פון 18. יאַנואַר וועגען פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען.

* * *

די פירמע „עדוויען בוכהאָלץ“ (קילינסקי 145) איז אין אַפּריל ערקלערט געוואָרען אַלס באַנקראָט פון 5. אַפּריל 1930 י. דעם 14. אָקטאָבער איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען. דער פערטרעטער פון דער פירמע האָט פאָרגע-שלאָגען צו בעצאָהלען 20 פּראָצ. פון די חובות. צאָהלבאַר אין 2 ראַטעס יעדען האַלבען יאָהר די קרעדיטאָרען האָבען דעם פאָרשלאַג אָנגע-נומען. דאָס געריכט האָט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט.

פון מיליטערישען קרייז-געריכט

(2) אין מיליטערישען קרייז-געריכט איז נעכ-טען געמשפּט געוואָרען דער געוועזענער פייערווער-קער פון 7 אַרטילעריע פּולק אין טשענסטאָכאָוו אַנ-טאָני סנאָווארזקי פאַר בעליידיגען זיינע פאָרגעזעצטע.

אין 2 רעקורוטע, וואָס סנאָוואַרזקי האָט זיך געווענדעט צום ד. א. ק. און צום קריגסמיניסטעריום, האָט ער פאָרגעוואָרפען זיין קאַפּיטאַן מאַרצינ-קאָווסקי, דעם אָנפיהרער פון דער באַטעריע, אַז יענער האָט טאָלערירט פערברעכענס פון אַנדערע קאַנאָנירען, און פון איהם סנאָוואַרזקי׳ן האָט ער אויסגעצוואונגען אונטערצושרייבען אַ דעקלאַראַציע. דאָס ער וועט דעקען די פעלערען אין דער באַטעריע.

ווייטער וואַרט איהם פאָרגעוואָרפען, אַז ער ענריג אַ שרייבער אין פּעטריקאָווער פּ. ק. און אין 1926 י. האָט ער פערשפּרייט קלאַגנען, דאָס פער-שידענע אָפיצירען נעמען שוחד א. א. וו.

דער ענין איז שוין בעטראַכט געוואָרען דעם 14 אָקטאָבער. סנאָווארזקי, וועלכער דינט אַצט אין דער גענדאַרמעריע האָט זיך נישט מודה געווען. און האָט בעהויפּטעט, אַז אין פּעטריקאָווער פּ. ק. און זענען אָפּגעטון געוואָרען נישט קיין גוטע מעשים. דאַגעגען אַ רייהע עדות האָבען בעשטעטיגט, אַז דאָרט איז אַלץ געווען אין אָרדנונג.

לויט׳ן פאָרשלאַג פון פּראָקוראָר, איז דער פּראָצעס אָפּגעלעגט געוואָרען, כדי אַרויסצורופען עטליכע עדות. נעכטען זענען די נייע עדות פער-הערט געוואָרען.

דער פערטיידיגער האָט צוגעשטעלט אַ בעשיי-ניגונג, אַז דער אָנגעקלאַגטער איז נישט אינגאַנצען פּיזיש זינען, דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף 2 חדשים טורמע.

פּלוצלינג געשטאָרבען

(א) אויף לוטאָמירסקע 7 איז פּלוצלונג געפאַלען אַן׳עלטערער יוד מיט אַ זאַק קאַרטאָפעל אויף די פּלייצעס. פערבייגעהער האָבען אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, אָבער איידער די פּאָגאָטאָוויע איז אָנגעקומען איז דער אומבעקאַנטער געשטאָרבען, ווי ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט, איז עס געוועזען דער 70 יאָהריגער ישראל ביימאַן פון וועסאָלע 10, מ׳-האָט דעם קערפּער אָפּגעפיהרט אין שטעטישען פּראָסעקטאָריום, לויט די בעמיהונגען פון „חסד של אמת“ איז די לייה פאָרגעקומען נאָך דעם זעלביגען טאָג.

ייד. אַרטיסטען-פאַראיין אין פּוילען

דירעקטאָריאַט

פון די פאַראיינס-טעאַטערן

בעפּוגלם. דיר. פאַר לאָדז: שטאָק-פערער. לייטער: א. בעזמאַן

לאָדזער יוד. קאַמער-טעאַטער

ביילער

„ארדט“

איי וויסען זאַל „מאַנטייפעל זאַכאָדניאַ 43

קינסטל. לייטער: משה בראָדערזאָן.

היינט, מיטוואָך — 1 פאָרשטעלונג אָנהויב 9.15 אָוו. פּאָפּולערע פּרייזען

גוט מאָרגען, קאָזע!...

אין 2 טיילען, 12 בילדער.

אַנסאַמבל לויט׳ן א. ב. פּ ר ו י ע ן: זיסעל-גירל, לאָלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פעטער-מאַן, אסתר ראָזען, אלאַ שליפּקאָוויטש. מענער: שמואליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאָן יעקב רייזנקאָס, ישראל שומאַכער, י. שיפער.

מאָרגען, דאָנערשטאָג צוליב דער גענעראַל-פּראָבע פון דער פּרעמיערע „אויפ׳ן הימעל א יריד“ ווערט נישט געשפּילט.

פרייטאָג, דעם 7-טען נאָוועמבער

פייערליכע פּרעמיערע

פון 2-טען פּראָגראַם א.נ.:

אויפן הימל איריד

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בײַטאָג און פון 5׳ אָוו. שבת און יום-טובים אַ גאַנצען טאָג.

נאַצ. ווירטשאַפטליכער בלאָק

היינט קומען פאַר 2 וואַהל־מיטינגען פון יד"ד נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק, דער ערשטער מיטינג קומט פאַר 7 אָוונד אין אייראַפּעיסקי־זאַל זגעזשער 17 און דער צווייטער אין זאַל פון בית־יעקב, ציגעלניאַנאַ 3.

וואַהל־מיטינג אין זאַל „אייראַפּעיסקי"

פון בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פוילען

מאָנטאָג אָוונד האָט דער וואַהל־קאָמיטעט פון בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק איינגעאָרדענט אַ גרויסען מיטינג אין זאַל „אייראָפּייסקי" אויף זגעזשער 17 פאַר די איינוואוינער פון דער אַלטשטאָט און באַלוט. צום מיטינג זענען געקומען מעהרערע הונדערטער פערזאָנען און הונדערטע מענשען זענען נאָך געבליבען אין דרויסען, נישט קאָנענדיג אַריינקומען אין זאַל. מיט רעדעס זענען אַרויסגעטרעטען די ה"ה: ד"ר ראָזענבלאַט, לאַוונ'יק יאָעל, י. שאַליט, בן־ציון לעווי פּרנס ציט־רינאָווסקי און ערליך.

תקון טעות

אין דער דעפּעשע אין נעכטיגען נומער אויף דער צווייטער זייט „ריזיגע פּראָטעסט פערזאַמלונג" דאַרף זיין ישוב אין לאָנדאָן, נאָר אין ניו־יאָרק.

אַפּטייקען

(ב) ליינוועבער (פרייהייטס פּלאַץ 2), האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1), דאַנעלעצקי (פּיעטרקאָווער 127), פערעלמאַן (ציגעל־נאַם 64), צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37), וואַשיצקי (נאָפּ ורקאָווסקי 27).

קאָשטשושקאָ'ס דענקמאַל

פערענדיגט צו מאָנטירען

(ס) נעכטען זענען פערענדיגט געוואָרען די אַרבייטען ביים מאָנטירען די פיגור פון קאָשטשושקאָ'ס דענקמאַל אויפ'ן פרייהייטס־פּלאַץ.

אַצט וועלען נעפיהרט ווערען די אַרבייטען ביים פונדאַמענט־ען די רושטאַוואַניעס, אַראָפּ־נעמען די פּאַרקענס א. א. וו. די אַרבייטען וועלען דויערן אַרום 2 וואָכען, און דאַן וועט אויסגעשטעלט ווערען אַ פּראָוויזאָרישער טראָטואַר פון ווער.

די 250,000 זל.

האָט געוואונען אַ לאָדזער

נעכטען האָט זיך צום אַמט פון די מלוכה'שע אָבליגאַציעס אין וואַרשע געמעלדעט אַנ'אַנטעיער מיט דער בויגען נומער 69758 נ. אָפּצונעהמען די פּרעמיע פון 250 טויזענד זל. אויף דער אָבליגאַציע האָט פיגורירט דער שטעמפּעל פון דער פירמע סאַמועל ווײַנבערג, לאָדז פּיעטרקאָווער 58. ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די פּרעמיע־בקע איז פערקויפט געוואָרען אין דער קאָלעקטור און וועקסעל־קאַנטאָר סאַמועל ווײַנבערג, פּיעטרקאָווער 58. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען אין דער גליקליכער געווינער פון דער פּרעמיע אַנ'אַנאָנימער לאָדזער שטאָט.

זעלבסטמאָרד

(א) אויף פּיעטרקאָווער 60 איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד די 34 יאָהריגע לאה באַרענשטיין. איהר מאַן איזאַק באַרנשטיין אַנואַנגעשטעלטער איז שוין מיט אַ לענגערער צייט אַרבייטסלאָז. די שוועריגע נויט האָט געטריבען די פרוי צום פערצווייפעלטען שריט.

פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעראַטעוועט.

צוזאַמענפאָהר פון היסטאָריקער

די שטענדיגע דעלעגאַציע פון היסטאָריקער צוזאַמענפאָהר אין פוילען צוזאַמען מיט דער הויפּט־פערוואַלטונג פון דער פוילישער היסטאָרישער געזעלשאַפט אָרגאַניזירט אין וואַרשע פון 28 נאָוועמבער ביז 4 דעצעמבער ה. י. דעם 5 אַלגעמיינעם היסטאָריקער־צוזאַמענפאָהר פון גאַנץ פוילען.

דער צוזאַמענפאָהר וועט זיך איינטיילען אין 4 סעקציעס און וועט אַרומנעמען אַלע היסטאָרישע פּראָבלעמען. אַ בעזונדערע סעקציע וועט זיין געווידמעט די פּראָבלעמען פון לערנען געשיכטע.

לויט אַ פּראָגראַם פון בילדונגס־מיניסטעריום האָט דאָס היגע שול־קוראַטאָריום צוגעשיקט צו די דירעקטאָרען פון די פערשיעדענע שולען, אַז זיי זאָלען ערטיילען אַלע לערער — פון געשיכטע, וואָס וועלען אָנטיילנעמען אינ'ם צוזאַמענפאָהר, אורלויב פון 28 נאָוועמבער ביז 5 דעצעמבער.

פון „ו. י. ז. א."

היינט מיטוואָך, 9 אַ זייגער אָוונד וועט אין נייעם לאָקאַל פון וויזאָ (שענקיעוויטשאַ 26), אויפ'ן ערשטען וועכענטליכען טיי־אָוונד אין דעם סעזאָן וועט דירעקטאָר ש. ריגער האַלטען אַ פאָרלעזונג אויף דער טעמע: „די סיטואַציע פון ציוניזם אין צוזאַמענהאַנג מיט דער לעצטער דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג".

דער איינגאַנג פאַר מיטגלידער'נס און אַריינ־געפיהרטע געסט איז פריי, אַזוי ווי אויך פאַר נעז יאָהר וועלען אויך היי־יאָהר אין וויזאָ פאָרקומען יעדע וואָך פאָרלעזונגען און רעפעראַטען פון פער־שידענע פּרעלעגענטען.

פייערונג אין „מרכז עברי"

די היינטיגע דערעפענונג פון 2. לאָקאַל

היינט, מיטוואָך אָוונד קומט פאַר די פייער־ליכע ערעפענונג פון נאָך אַ לאָקאַל פון „מרכז עברי" און לאָרן אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט „למען ארץ־ישראל", צעגעלניאַנאַ 42, פראָנט 1 שטאָק.

דער פּראָגראַם פון דער פייערונג בעשטעהט פון רעדעס, בעגריסונגען (אַנוועזענהייט פון מאַרשטע־דער פון צ. ק. „תרבות") רעקלאַמאַציעס און פאָר־שטעלונג פון דער העברעאישע סטודיא א. א. וו. צו דער פייערונג ווערען איינגעלאַדען אַלע חברים און סימפּאַטיקער.

היינט רוסישער קאָנצערט

אין פילהאַרמאָניע

היינט מיטוואָך האַלב ניין אָוונד רופט פאַר אין פילהאַרמאָניע זאַל דער לאַנג־ערוואַרטעטער קאָנ־צערט פון העררליכען רוסישען טענאָר פון דער מאָס־קווער אָפּערע לעאָניד סאָבינאָוו.

סאָבינאָוו'ס אַז פּטריטע אויף די נייעסטע בינ־נעס אין אויסלאַנד האָבען אַרויסגערופען גרוי'ם ענטוזיאַזם, אין די קריטיק האָט איהם זעהר שטאַרק געלויבט. אויף זיין היינטיגען קאָנצערט וועט דער בעריהמטער זינגער אויספיהרען אַ גאַנצע רייהע הערליכע רוסישע לידער, אַריען־אָפּערען און ראָמאַנסען.

צוזאַמען מיט לעאָניד סאָבינאָוו נעמט אויך אַנטייל דער וועלט בעריהמטער פּיאַניסט באָריס סאָבינאָוו, וועלכער וועט אויך אויספיהרען א גאַנצע רייהע נומערען פון פּיאַנא־רעפּערטואַר.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מיטוואָך, ד. 5 נאָוועמבער

11.58 צייט־סיגנאַל פון וואַרשאַ און העינאַל פון מאַריאַצקין טורעם אין קראָקאָ. 1205 — גראַ־מאָפאָן פּליטען. 1315 — טאָג־פּראָגראַם, קינא און טעאַטער רעפּערטואַר. 1535 סקויטען פירטעל שעה. 1550 — ראַדיאָ־כראָניק. 1615 — א פירטעל שעה פאַר די יונגסטע. 1645 — גראַמאָפאָן־פּליטען. 1715 — וועגען יוזעף פּילסודסקי'ם בריף. 1745 — קאָנצערט פון פּאָפּולערער מוזיק. 1845 — פער־שידענעס. 1910 — קאָמוניקאַט פון דער לאַנדווירט־האַנדעלס־קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען. 1925 „אַ נסיעה אָהן געלט" (פאָרלעזונג). 1940 — ראַדיאָ־זשורנאַל. 2000 — רעגירונגס־פאָרלעזונג. 2015 — מוזיקאַלישער געשפּרעך. 2030 — אינטערנאַציאָ־נאַלער קאָנצערט פון בודאַפּעשט. 22,00 — פעליע־טאָן. 2215 — גראַמאָפאָן־פּליטען. 2250 — קאָמוני־קאַטען און טאַנץ־מוזיק.

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס געגען 4 יודישע קצבים

וועלכע זאָלען האָבען ערמאָרדעט אַ וועטערינאַר־דאָקטאָר אין שאַוועל

אין שאַוולער געריכט, האָט זיך אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען 4 יודישע קצבים פון ריים שטעטעל זשיימעל, געגען וועלכע עס איז אַרויסגעשטעלט געוואָרען די שווערע בעשולדיגונג, אַז זיי זאָלען האָבען דערמאָרדעט דעם ליטווישען וועטערינאַר־אַרצט פון שטעטעל אוויזשעניס.

אין בעשולדיגונגס־אַקט ווערט דער גאַנצער ענין בעלויכטען אויף פאָלגענדען אופן:

דעם 2־טען פעברואַר 1930, אַרום האַלב עלף אַ זייגער אין אָוונד, איז אויף דער דירה פון וועטערינאַר 1 ראָקטאָר קאַזיס אוזשעניס געקומען איינער פון די זשיימעלער קצבים, וואָס האָט איהם איינגעלאַדען דר נגענר צו קומען אין שחט־הויז צו אונטערזוכען און שטעמפּלען די געקוילעטע בהמות. דר. אוויזשעניס האָט איינגעשטימט צו געהן און האָט מיטגענומען מיט זיך אַ פּאַרטפעל מיט די שטעמפּלען, אַ רעוואָלווער, אַן עלעקטרישען לעמ־פּעל און דעם שליסעל פון זיין וואוינונג, כדי ער זאָל ביינאַכט נישט דאַרפען וועקען זיין הויזגעזינד. זיין פרוי האָט ער געזאָגט, אַז ער וועט גיך צוריק־קומען, אָבער אַרום איינס אַ זייגער, ווען זי האָט זיך אויפגעכאַפּט, האָט זי בעמערקט, אַז דער מאַן איז אַלץ נישטאָ, דעריבער איז זי אַרויס איהם זוכען, און איז גלייך אַוועק צום ראַיאָן־שעף פון דער קרי־מינאַל־פּאָליציי וועזנקאָוסקאַס, מיט וועלכען זי איז געקומען אין שחט־הויז. זיי האָבען אָבער געפונען די טירען פערשלאָסען און זענען דעריבער אַרויס צום דערביי־איגען קצב אליעזר מאַן, וועלכער האָט אויף זייער פראַגע געענטפערט, אַז דער דאָקטאָר איז געוועזן אין שחט־הויז, אָבער ער איז שוין אַוועק־געגאַנגען. דאַן זענען זיי ווייטער צוריקגעקומען צום שחט־הויז און האָבען צופעליג בעמערקט אין דער־בייאיגען ברונים דעם דאָקטאָר'ס הוטעל. מיט א קרוק האָט מען אַרויסגעצויגען פון ברונעם דר. אוויזשעניס'עס קערפּער, וועלכער איז געווען אין גאַנצען פערגליווערט, אָהן סימנים פון לעבען. אוי־סער דעם איז אין ברונים געפונען געוואָרען דעם דאָקטאָר'ס פּאַרטפעל מיט די שטעמפּלען און טוש. אין שחט־הויז אויפ'ן געגנסטער איז געפונען געוואָרען דער עלעקטרישער לעמפּעל פון פערשטאַ־בעגעם.

נאָכ'ן פּאַלמעבען איז דער קרייז־דאָקטאָר גע־קומען צום אויספיהר, אַז איידער ער איז אַריינ־געפאַלען אין וואַסער האָט דר. אוויזש. בעקומען אַ קלאַפּ אין דער רעכטער זייט פון קאָפּ. ביים אוי־ער, מיט אַ האַרטער און טעמפּער זאַך, פון וועלכער ער איז בעטויבט געוואָרען, און אין אַזאַ צושטאַנד איז ער אָהן בעוואוסטזיין אַריינגעפאַלען אין וואַ־סער. צום צווייטען מאָל פּאַלמעסענדיג דעם קערפּער זענען צו דעם זעלבען אויספיהר געקומען אויך פּאָלקאָווניק דר. אושאַלים און פּראָפ. יונסלער.

בעהמענדיג אין אַכט די רעזולטאַטען פון פּאַל־מעסען דעם קערפּער איז פערפיהרט געוואָרען אַ פאָרבערייטונגס־אויספאָרשונג און עס איז געלונגען פעסטצושטעלען, אַז אין דעם אָוונד, ווען מען האָט אַרויסגערופען ד"ר אוויזשעניסען, זענען אין שלאַכט־הויז געווען נאָר די זשיימעלער קצבים, אברהם פליישמאַן, אליעזר מאַן, אברהם שניידער, מתתיהו לאַקונישאָק און זייערע צוויי מינדעריעה־ריגע קינדער. ד"ר אוויזשעניס האָט אונטערזוכט דאָס פלייש, אָבער ער האָט נישט מסכים געווען צו שטעמפּלען, וואָס האָט אַרויסגערופען אַנ'אומ־צופרידענהייט ביי די קצבים. פערענדיגענדיג די אַרבייט האָט ער זיך געווענדעט צום קצב לייזער מאַן, ער זאָל איהם געבען וואַסער, זייף און אַ האַנדטוך, אַנווייזענדיג, דאָס דאַרף זיך אַלעמאָל געפינען אין שלאַכט־הויז. דאַן האָט מאַן מיט רוגזה געענטפערט, אַז דער דאָקטאָר זאָל זיך אַזוי נישט בייזערען אויף איהם, ער איז נישט קיין פּאַסטוך. וואָס איז שפּעטער פאָרגעקומען אין שלאַכט הויז איז נישט געלונגען אויפצוקלערען, נאָר ד"ר אוויזשעניס האָט זיך שוין מעהר נישט צוריקגע־קעהרט אַ היים און איז געפונען געוואָרען אַ טויד־טער אין ברונים.

לויט אַלע סימנים איז קענטיג, אַז די אוי־בענדערמאָהנטע קצבים האָבען מיט אַ טעמפּער און האַרטע זאַך בעטויבט דעם ד"ר אוויזשעניס און איהם מיט שוואַכע סימנים פון לעבען אַריינ־געוואָרפען אין ברונים, כדי צו פערבעהאַלטען די שפורען און צו סימולירען אַנ'אומגליקס־פאַל. קיין אַנדערע פערזאָנען, וואָס זאָלען זיין פּראָאינטערע־סירט אין דער בעזייטיגונג פון ד"ר אוויזשעניס איז דאַן ביים שלאַכטהויז נישט געווען.

דעם זעלביגען טאָג, ווען עס איז פאָרגעקומען דער מאָרד, האָט די עדות אנא קונישאוסקענע בער־בייגעהענדיג אַ פּאָר מאָל דעם ברונים געזעהען, אַז דאָס וואַסער איז אינגאַנצען בעדעקט מיט אייז און, אַז עס האָט זיך געזעהען בלויז אַ לאָך פאַר אַנ'עמער אַנצושעפּען וואַסער. דעריבער האָט זי זיך זעהר פערוואונדערט, ווען זי האָט געהערט, אַז אין ברונים האָט מען געפונען ד"ר אוויזשעניסעס קערפּער און, אַז עס איז געווען בעצויגען מיט אייז בלויז איין דריטעל פון ברונים, דערפון איז צו זעהן, אַז דאָס אייז איז אויסגעהאַקט געוואָרען בייי־נאַכט, כדי אַריינצוואַרפען דעם צו'מזיקט'ען ד"ר אוויזשעניס.

אַזוי זאָגט דער אָפיציעלער נוסח.

די בעשולדיגטע קצבים האָבען זיך נישט אַנ'ער־קענט פאַר שולדיג און האָבען דערקלערט, אַז באַכ'ן פערענדיגען זיין אַרבייט האָט דער דאָקטאָר אָפּגעוואַשען די הענד און איז אַוועקגעגאַנגען. זיי זענען אַרויסגעקומען אין 5—10 מינוטען אַרום און האָבען נישט געהערט קיין שום קלאַפּעריי אָדער געשריי. ווי אַזוי ד"ר אוויזשעניס איז אַריינגעפאַ־לען אין ברונים קענען זיי נישט פערשטעהן.

אויפ'ן סמך פון דאָס אויבענאָנגעוויזענע ווע־רען די דערמאָהנטע קצבים בעשולדיגט אין בע־טויבען און דערטרונקען דעם וועטערינאַר־דאָקטאָר אוויזשעניס.

צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען געוואָרען 83 עדות און ער וועט דויערן עטליכע טעג.

מאַשין־לעכער

ווערן אָנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נאָרדמאַן, צעגעלניאַנאַ 29

פעלץ־וואַרען

קען מען קויפען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען

נאָר ביי דער לאַנגיעהריגער פירמע

L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04

בעמערקונג: די קירושנער־ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט

די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און רעעל.

די לאָדזער יודישע באַנדיטען

5) וועלכע מען האָט די טעג געכאַפּט אין לעמבערג

דער „ענגלענדער" שפּילט און געווינט

און איינמאָל האָט זיך געמאַכט אַ געלעגענהייט ווי חברה האָבען געפינען אַ חטא אויף „קאָפּשלאַק" און איהם ערקלערט אלס אָפענעם שונא. צום אומ־גליק האָט אויך מענדעלע געדאַרפט זיין פערמישט אין דער געשיכטע און דאָס אויף דעם אופן, אַז ער זאָל זיך מוזען אַרויסזאָגען פאַר „קאָפּשלאַקן" און דערמיט ווערען אַ געגנער פון אנדער פּאַרטיי פערברעכער פון פערשידענע מינים. די מעשה איז פאָרגעקומען אויף פאָלגענדען אופן:

עטליכע „טאַלטל געהער" (איינברעכער), וועלכע זענען געקומען פון אויסלאַנד האָבען דערצעהלט. אַז איבער אייראָפּע פאָהרט אַרום אַ „היימיש יונ־געל" (אַנ'אייגענער מענש) און זיין ספּעציאַליטעט אין קאָרטען־שפּילען, ער שטייגט אָפּ אין יעדער גרעסערער שטאָט, געהט אין פערברעכערישע מלינות און גיט אַ קאָנצערט פון קאָרטען־שפּילען, ער נעהמט אָפּ דאָס גאַנצע ביסעל געלד, וואָס געפינט זיך ביי חברה און פאָהרט אַוועק, זיין „שמו" (צונאָמען) איז „ענגלענדער". ס'איז נאָך נישט געווען קיין פאַל, אַז דער „ענגלענדער" זאָל פער־שפּילען אין קאָרטען, הגם מ'האָט איהם נאָך קיינמאָל נישט געכאַפּט ביי פאַלש שפּילען, די גרעסטע ספּעצ־יאַליסטען פון פאַלש שפּילען האָבען שוין באָכקאָנט־ראָלירט, ווי אַזוי דער ענגלענדער שפּילט, אָבער אַלע האָבען איינשטימיג ערקלערט, אַז ער שפּילט ערליך.

מיט אַמאָל האָט מען זיך דערוואוסט, אַז דער ענגלענדער איז אין וואַרשע, מאַכט בקי די גרעסטע ספּעציאַליסטען און איינגיכען קומט ער קיין לאָדז, מ'האָט איהם ערוואַרט מיט אומגעדולד און חברה האָבען דורך „פּראַגיע נאָז" געגעבען צו וויסען „קאָפּשלאַקן", אַז ער דאַרף זיין אין לאָדז, ווייל ער איז גערעכענט געוואָרען פאַר דעם איינציגען, וואָס האָט געקענט געבען אַ לעקציע דעם „ענג־לענדער".

„קאָפּשלאַק" האָט זיך טאַקע צו דעם סעאַנס געגרייט, ער אַליין האָט זיך נישט געלאָזט צוגלויבען, אַז ער צוזאַמען מיט פּראַגיען זאָלען בעזיגט ווער־רען דורך דעם גאַסט.

מיט עטליכע טעג שפּעטער איז טאַקע דער „ענגלענדער" געקומען. אַ הויכער עלעגאַנטער יונ־גערמאַן, פיין אָנגעטון, אַ שוואַרצען אַנצוג מיט זיידענע בענדלעך אַרום די קלאַפּעס, אַ שניי ווייסען קראַגען מיט אַ זילבער־גרויען קראַוואַט, האַלב לאַק־שיך, מיט זאַמש און שוואַרץ־ווייסע זיידענע סקאַרפּעטען. דאָס פּנים גלאַט אויסראַזירט, די פינ־גער מאַניקירט די האָר גלאַט פערקעמט מיט אַ שרונד. דער „ענגלענדער" האָט געוואוסט וואו אַהין צו קומען אין דער האַזיגער מלינה איז שוין אַלץ געווען צוגעגרייט צום סעאַנס, „קאָפּשלאַק", וועל־כער איז נישט געווען אָנגעטון לויט דער לעצטער מאָדע, אַפילו נישט לויט דער פאָרלעצטער איז שוין געזעסען און נעבען איהם פּראַניאַ און האָבען גע־וואַרט אויפ'ן פּאַרטנער. מ'האָט זיך אוועקגעזעצט שפּילען „שטאָס", אָדער ווי דער „ענגלענדער" האָט דאָס אָנגערופען אויף דייטש „מיינע־דיינע". פאַר'ן אָנהויב פון שפּילען האָט דער ענגלענדער אַרויסגענומען אַ גאָלדענעם זייגער איהם אַוועקגע־לעגט אויפ'ן טיש און געזאָגט:

— יאַטען איך שפּיל ביז פּונקט 12 אַ זייגער, מעהר קיין איין מינוט נישט.

דאָס שפּילען האָט זיך אָנגעהויבען, דער „ענג־לענדער" האָט אַזוי קונציג טאַלירט דאָס „פּער־שעל", אַז מ'האָט נישט דערזעהען מיט'ן זויג און באַלד פון דער ערשטער מינוט אָנגעהויבען גע־ווינען. „קאָפּשלאַק" און דאַן פּראַניע האָבען פער־שפּילט איין סומע נאָך דער אנדערער, „קאָפּשלאַק" האָט דעריבער פאָרגעלעגט אָנהויבען שפּילען אין „באַק", אָבער אויך דאָ האָט דער ענגלענדער שטענדיג געהאַט זיבען און כסדר געוואונען, „קאָפּ־שלאַק" איז געוואָרען אויפגערעגט. דער זייגער האָט שוין געוויזען 11. ס'איז געווען זיכער, אַז דער ענגלענדער וועט קיין איין מינוט מעהר, ווי ביז 12 נישט שפּילען און דאָ האָט שוין „קאָפּשלאַק" געהאַט פערשפּילט אַ היבשע סומע, „קאָפּשלאַק" האָט דעריבער בעקומען „פּאַרע" (מוט) זיך אויפ־געשטעלט און געזאָגט:

— איך שפּיל נישט מיט די דאָזיגע קאָרטען, איך וויל, אַז מ'זאָל אַרויסשיקען נאָך אַ ניי תהילים'ל

די קיביצערס האָבען אָנגעהויבען צו מורמלען, צו גרויס איז געווען די חוצפּה צו בעשולדיגען דעם „ענגלענדער", אַז ער האָט „געצינקטע" געצייכענטע קאָרטען, דער ענגלענדער האָט זיך אָבער גאָרנישט אויפגערעגט און געזאָגט:

— איך קען בעשטעהן צו שפּילען מיט אַנ'אַנדערע טאַליע קאָרטען, דו מוזט סיי ווי סיי פון מיר אַרויס אַ גאַלענער.

„קאָפּשלאַק" האָט גענומען עטליכע זלאָטעס, האָט דערלאַנגט מענדעלען, וועלכער איז געשטאַנען נעבען איהם און איהם געהייסען ברענגען אַ נייע טאַליע קאָרטען. מענדעלע האָט גענומען דאָס געלד, איז אַרויס פון דרויסען, און ס'האָט געדויערט נאָר עטליכע מינוט און צוריק אַריינגעקומען מיט אַ באַנדראָלירטע טאַליע קאָרטען, „קאָפּשלאַק" האָט די קאָרטען נישט גענומען אין האַנד אַריין און געהייסען איבערגעבען דעם „ענגלענדער".

דער „ענגלענדער" האָט איבערגעקוקט די נייע געבראַכטע טאַליע קאָרטען, מיט אַ דורכדרינגענדען בליק אָנגעקוקט מענדעלען און אויפגעריסען דעם באַנדעראָל. דאָס שפּילען האָט זיך אָנגעהויבען אויפסניי. (פאָרטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דער יודישער האנדווערקער

נייער פאלקסבלאט

וועכענטליכע אפטיילונג געווידמעט דער יודישער פראדוקטיווער ארבייט

ווער זארגט

פאר'ן קינפטיגען בעל-מלאכה און היינטיגען לערן-יונגעל?

דאס האנדווערקער־געזעץ שטעהט שוין פאר דער טיר. נאך א חודש, נאך צוויי און ער מוז אריין אין קראפט. בנוגע די האנדווערקער האט די קאמער געטון איהר חוב. די יודישע מיטגלידער פון דער קאמער האבען אפשר געטון מעהר ווי זייער חוב איז, זיי האבען אויסגעפועלט די ווייטגעהענדסטע הנחות. פאר די, וואס דארפען געהן צום עקזאמען האבען דערגרייכט אזוינס, וואס מען האט גאר נישט געקענט ערווארטען. בנוגע דעם עקזאמען, פאר וועלכען מען האט זיך אזוי געשראקען, האבען זיי דער גרייכט דאס עס איז כמעט אוממעגליך, ביי די היינטיגע פערלייכטערטע בעדינגונגען, אז א בעל־מלאכה זאל דורכפאלען ביים עקזאמען. אויך די געלד־פראגע איז כמעט פערענטפערט געווארען. דער פרייז איז פיל ביליגער געווארען און די סומע, וואס מען מוז דאך איינצאהלען, קען אויסגעצאהלט ווערען אויף גאר גוטע בעדינגונגען. הכלל פאר'ן בעל־מלאכה איז געזארגט געווארען, מען האט זיך נישט געפוילט און געריפען פערזאמלונגען, געשריבען, כדי אויפצוקלעהרען, אויפמונטערען די פעראינטערע־סירטע, זיי זאלען זעהען אויסנוצען די הנחות און געהן צום עקזאמען. אויב נאך אלעמען, וועלען זיך דאך געפונען אזעלכע וואס וועלען נישט בעקומען קיין פאטענטען, וועט עס זיין זייער אייגענע שולד.

אויב פאר'ן פארטיגען בעל־מלאכה איז געטון געווארען אלץ וואס עס איז נאר מעגליך ער זאל בלייבען ביי זיין ווארשטאט און הייסען מייס־טער, איז פאר'ן לערן־יונגעל, פאר'ן טערמינאטאר, ליידער זעהר ווייניג געטון געווארען, אדער, ריכ־טיגער געזאגט, עס איז געזארגט געווארען דערפאר, אז ער זאל נישט אויסנוצען זיין רעכט און זאל קיינמאל אפילו קיין געזעלען (טשעלאדניק) נישט קענען ווערען, עס האט זיך געשאפען אזא לאגע, דאס א געוויסע ארגאניזאציע האט אויף דעם געביט ערקלערט א קאמף: די לייט, וואס זענען פון דעם בייעם האנדווערקער־געזעץ, האבען ענט־וויקעלט א אגיטאציע, מען זאל די פעראַרדנונג פארלויפיג איגנארירען און אויף דעם אופן ווירקען, מען זאל די פעראַרדנונג מבטל מאכען.

אבער דא האט זיך געשאפען א קאמישע לאגע. די בעלי־מלאכות וואס האבען זייערע איי־גענע פעראיינען, האבען זיך נישט גערעכענט מיט'ן פערבאנד. די בעלי־מלאכות האבען זיך רעגיסט־רירט און מיט דער הילף פון דער קאמער, וועלען זיי געהען צום עקזאמען און ווערען מייסטער. די גאנצע שטראף גיסט זיך אויס אויף די קעפ פון די לערן־יונגלעך.

דער בעל הבית איז נישט פעראינטערעסירט צו רעגיסטרירען א לערן־יונגעל. עס איז פאר איהם געזינטער, אז קיינער ווייסט נישט, דאס ער האלט לערן־יונגלעך. פעראינטערעסירט אין דער רעגי־סטראציע איז נאר דער יונגעל און אזוי ווי איהם האט מען געלערנט, אז ער דארף זיך נישט רעגיסטרירען, אז דאס איז א עבירה, האבען זיך די אינטערעסען פון די בעלי בתים צוזאמענגעטראפען מיט די, וואס קעמפען כלומרשט געגען די בעלי־בתים, און די קאסטען פון דער אחדות וועט צאה־לען דער יונגעל: ער איז פערמשפט צו בלייבען אייביג א לערן־יונגעל און קיינמאל נישט ווערען קיין מייסטער.

מיר פרעגען דערום, ווער זארגט פאר'ן קינפ־טיגען בעל מלאכה?

ש. י. ס.

וועגען צוואנג-צעכען

(דיסקוסיע-ארטיקעל)

לויט דער ערשטער העלפט פון דיסקוסיע־ארטי־קעל, וועגען צעכען־געזעץ אין „נייעם פאלקסבלאט" פון 25 סעפטעמבער ה. י. איז יעטווערער לייע־ניכער, אז דער אויספיהר וועט זיין א גאנצער א פערקעהרטער, ווי עס מאכט איהם דער ה' שטשופאק. אנווייזענדיג די אלע חסרונות פון די צעכען דארף מען אויספיהרען, אז אלע געשאפענע צעכען דארפען ליקווידירט ווערען און דאס זי שנעל נאך מעגליך און מעהר קיין צעכען דארף מען איינגאנצען נישט שאפען, אבער אנשטאט אזוי אויסצופיהרען, איז ה' שטשופאק אזויפיל נאאיוו צו גלויבען, אז ווען עס וועלען איינגעפיהרט ווערען צוואנגס־צעכען וועט טאקע קומען די ישועה אויף די יודישע בעלי־מלאכות טאקי ח״ו ישועה אויף וועלכער עס האבען אזוי געהאפט די „ווירטשאפטליכע קרייזען". (וועלכע?) די ישועה בעשטעהט הפנים אין דעם האט די צעכען זאלטען זייערע בעשלוסען געקאנט ארויס־פיהרען אויף א צוואנג־אופן, און די ארויפגעלעגטע שטראפען וואלטען געקאנט איינגעמאהנט ווערען אויף אנ'אדמיניסטראטיוון וועג.

דער פונקט אין א גרויסטען געזעץ, וועלכער האט געגעבען די מעגליכקייט, אז עס זאלען ענט־שטעהן אזויפיל צעכען, ווי שוואכען נאר א רעגע, איז איינער פון די פילצאליגע פערקריפעלטע פונקטען אין גאנצען געזעץ, פרי צו זאגען, אז די צעכען דארפען זיין אזוי, ארער אנדערש, דארף מען קודם א קוק טון צי איז דאס גאנצע געזעץ אין ארדנונג לגבי דעם יודישען בעל־מלאכה.

דאס געזעץ פערמאגט אין זיך דריי קאראקטער־לע „מעלות", 1) עס איז אנטיסעמיטיש, 2) ריעאקציא־נער, 3) אפילו אנטי־מלוכיש:

1) אנטיסעמיטיש דערפאר ווייל די שאפער, אנב גרויסע אנטיסעמיטען, זענען אויסען געווען צו מאנאפאליזירען די מלאכה נאר פאר קאטאליקע און ארויסשטויסען א וואס גרעסערע צאהל יודען פון דער מלאכה, א בעווייז דערויף קאן דינען די האנדווערקער־קאמער, וועלכע פערענגט נישט קיין שום נוצען, פערקעהרט נעמט צו ביים בעל־מלאכה א א פאר גילדען, די עקזאמענס אין וועלכע מען קאן זיך בענעהן און מען וועט זיך מוזען בענעהן, אפילו ווען די צעכען זאלען זיין צוואנג־צעכען און נאך פיל אנדער. שטיק.

2) רעאקציאנער דערפאר, ווייל מען פיהרט אין דורכ'ן געזעץ א גאנצע רייהע בענרענצונגען פאר געזעלען און לערן־יונגלעך, כאטש וועגען סאיז נישטא קיין גענוגענדע צאהל רערגענצונגען־שולען און 3) אנטי־מלוכיש דערפאר, ווייל אויב מען וועט צומאכען ווארשטאטען וועלען זיין נאך מעהר ארי בייטסלאזע, ווייניגער שטייער־צאהלער.

נעהמענדיג דאס אלץ אין בעטראכט קאן מען שוין מיט דער פולער זיכערקייט פעסטשטעלען, אז קיין שום אינסטיטוציע, וועלכע ווערט א ראנק דעם געזעץ געשאפען איז נישט עקזיסטענץ־בערעכטיגט, דערפאר, ווייל אלס וואס ווערט געשאפען וועט נאר קאליע מאכען.

ה' שטשופאק וועט מסכים זיין, אז די צעכען, וואסערע זיי זאלען נאר נישט זיין — די צוואנג־צעכען, אדער פרייע קארפאראציעס זענען נישט מעהר ווי א ווערקצייג אין די הענד פון די אנטיסעמי־טישע האנדווערקער־קאמערן. אונזער אפיציעלע יודישע האנדווערקער־פערזארגער זייענדיג צום ריסט פון דעם וואס פאלעבאטעוועט, האבען זיך גע־שטעלט צו דער דיספאזיציע פון ד ראזוגע קאמער־ן. און וואס מען הייסט פון דארטען, פיהרט מען אויס בשלימות, האט מען געוועלט, אז עס וועט זיין לייכ־טער צו חברן זיך מיט דארטען דורך שאפען צעכען, האט מען געשאפען צעכען, האט מען זיך געוואנדען צו די צעכען, זיי זאלען אנווייזען, וועלכע האנדווער־קער עס בעזיצען נאך נישט קיין האנדווערקער־קארטען, געפינט זיך ביים היינטיגען טאג אין דער האנדווערקער־קאמער ביז טויזענד מסירות (אזוי שטעלען אליין פעסט יודישע ראטמענער פון דער האנדווערקער ־ קאמער), האט די לאזער האנד־ווערקער־קאמער פעסטגעשטעלט א פרייז פון 140 גילדען פאר אנ'עקזאמען האט מען זיך גענעבעטען בעצוויינען די סומע כאטש אויף ראטעס, אבי די בעל־מלאכות זאלען וואס שנעלער אויספיהרען אלע תקנות פון געזעץ, אנדערזעלבער צייט אפילו האט דאס האנדעלס־מיניסטעריום איינגעזעהען, אז עס איז גענוג פופציג גילדען פאר אנ'עקזאמען.

פון דעם אלעם זעהען מיר, אז די צעכען וועלען זיין צוואנגס־צעכען, אדער פרייע צעכען וועלען זיי ערנפאלים דעם בעל־מלאכה נאר שאדען ־ ברענגען, אויב זאלען זיין צוואנגס־צעכען, כדי צו בעקעמפען די קאנקורענץ, וועלען ביי דעם יודישען נישט קיין אנדערע ווי די אנטיסעמיטען פון די האנדווערקער־קאמערן, אויב וועלען בלייבען די פרייע צעכען וועלען ווייטער זיין אין די טויזענדער מסירות אין דער האנדווערקער ־ קאמער און אויך דערפון וועט דעם יודישען בעל־מלאכה נישט שווערער ווערען אין מאס.

מספים מיט אייך ה' שטשופאק וועגען א ראד־יקאלער ענדערונג פון די צעכען נאר נישט אזוי ווי איהר פערשטעהט.

אלע יודישע צעכען דארפען זיך ליקווידירען זאל־לען פאלען אפיסעל בעגלער מיט „סיאריש עם" און „פארטיאריש עם", מיראיט אויסקעהרען די מיט־גלידער אין די האנדווערקער־פעראיינען און אויפהער בען א קאמפאניע פאר'ן אפשאפען דעם גאנצען גע־זעץ, ווייל סייויסוי איז עס נישט אריינגע־הרבאה און ברענגט נאר אומגליק פאר דעם יודישען בעל־מלאכה.

יוסף דארנבלאט.

12 בעקערייען זאלען געשלאסען ווערען אין בזשעזשין

אין בזשעזשין זענען טעטיג 16 בעקערייען. איצט האבען 12 פון זיי בעקומען א פעראָרדנונג זיך צו שליסען, ווייל זיי האבען נישט די וויכטיגע טעכנישע איינאָרדנונגען און זייערע לאקאלען זע־נען נישט ענטשפרעכענד. ווען די בעקערייען וואלטען ווירקליך געשלאסען געווארען, וואלטען איז שטאט אויסגעפעהלט ברויט. אזוי ווי דער טערמין פון שליסען די בעקערייען קומט שוין אם דעם 1. יאנואר, האט זיך דער בזשעזשינער מאגיסטראט פעראינטערעסירט מיט'ן ענין און נעכטען האט א רעלעגאציע פון די בזשעזשינער בעקער, וועלכע איז בעגלייט געווארען דורכ'ן בזשעזשינער בור־מיסטער זיך געווענדעט נאך אנ'אינטערווענץ אין דער לאדזער האנדווערקער־קאמער.

די האנדווערקער־קאמער האט זיך געווענדעט צו דער וואיעוואדזטווע, וועלכע האט פארגעשלאגען די בע־קערס, זיי זאלען זיך ווענדען מיט אינדיווידועלע רעקורסען אין וואיעוואדזטווע.

די בעקער האבען בעשלאסען א חוץ דעם זיך צו ווענדען מיט א מעמאריאל צום זאש עוואַרע יאשטשאלט.

אינטערנאט

פאר שילער פון דער פרעמד ביי דער יודישער האנטווערקער-שול אין פיעטריקאוו-טריב.

די פיעטרקאווער האנדווערקער־שול פער מאגט 2 אפטיילונגען:

א מעכאנישע שלאסעריי, א מעבעל־טישלעריי.

דער קורס און ערען פאך דויערט דריי יאהר.

אין 1־טען קלאס ווערען אנגענומען יונגלעך נישט יונגער פון 14 יאהר, וועלכע האבען געענדיגט 5 אפטיילונגען פאלקס־שול אדער 2 קלאסען מי־טל־שול.

אין פארבערייטונגס־קלאס ווערען אנגענומען שילער יונגער פון 14 יאהר, מיט געענדיגטע 4 אפ־טיילונגען פאלקס־שול. 3

די האנדווערקער־שול אין פיעטרקאוו עקזיס־טירט שוין 10 יאהר און איז קאנצעסיאנירט דורכ'ן בילדונגס־מיניסטעריום.

די שילער געניסען פון פערשידענע הנחות, צווישען אנדערע געניסען זיי אויך פון באהן ־ הנחות, בעקומען באהן־בילעטען מיט 50 פראצ. בעלעגער.

צוליב דער אויסערסט וויכטיגער בעדייטונג פון מאדערנער פראפעסיאנעלער אויסבילדונג פאר'ן אונטערוואקסענדיגען יודישען דור, איז די פעדאגאגישע צוגעטרעטען ארגאניזירען ביי דער האנדווער־קער־שול א אינטערנאט פאר 25 שילער פון דער 5פרעמד.

אין אינטערנאט וועלען די שילער בעקומען לאזשי און גאנץ־טעגליכע בעשפייזונג פאר א בער־שיידענעם אפצאהל אין דער הויך פון די זעלבסט־קאסטען. 5

פאר ארימע שילער וועט נאך געמאכט ווע־רען ספעציעלע הנחות.

די ערעפנונג פון אינטערנאט וועט געמאכט ווערען סוף חודש נאוועמבער ה. י.

קאנדידאטען ווערען שוין פערשריבען.

ווענדען דארף מען זיך אויף פאלגענדע אדרעס:

Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa przy Tow. Szerzenia Pracy Zawodwej i Rolne wśród Żydów w Piotrkowie-Tryb. ul Leonarda № 12.

צוגרייטען זיך צום לעבען, שאפען זיך אנ'עקזי־סטענץ איז ער איצטיגער צייט — הייסט אויס־בילדען זיך אלס גוטער, מאדערנער און א נטעלי־גענטער פאכמאן, און דאס קען מען נאר אין א קאנצעסיאנירטער האנדווערקער־שול.

—][][=—

טעכנישע בילדונג פאר יוד. האנדווערקער

די ווארשאווער אבטיילונג פון „ארט" ארגא־ניזירט אין פערלויף פון די נאהענטסטע וואכען א ציקל פראקטישע פארטראגען און לעקציעס פאר די יודישע האנדווערקער. דער צוועק פון דעם ציקל איז, צו בעקענען די יודישע האנדווערקער מיט די נייעסטע דערגרייכונגען און אויפטוען פון פערשי־דענע פאכען. אויף די לעקציעס וועלען בערופענע פאכלייט נישט בלויז בעריכטען וועגען די נייעסטען אין זייער פאך, נאר וועלען אויך דעמאנסטרירען די נייע געצייג און מעטאדען פון ארבייט, וועלכע זענען איצט אנגענומען אין אויסלאנד.

פאראלעל מיט די דערמאהנטע לעקציעס וועלען אויך פארקומען פאך־לעקציעס פאר אר־רעס, עלעקטראטעכניקער א. א. וו.

—=:O:=—

ענדליך בעשטימט יודישע מיטגלידער

אין די עגזאמינאציאנס-קאמיסיעס פון וולאצלאוועקער האנדווערקער-קאמער

אין וולאצלאוועק האבען די יודישע האנד־ווערקער אנגעפיהרט א קאמף וועגען בעזעצען די עקזאמינאציאנס־קאמיסיעס אויך מיט יודישע מיט־גלידער. ענדליך האט דער דארטיגער האנדווער־קער־פעראיין אין סעפטעמבער זיך געווענדעט צו דער האנדווערקער־קאמער מיט א מעמאריאל אין דער פראגע און די האנדווערקער־קאמער האט ענדליך בעשטימט יודישע מיטגלידער אין די פאל־גענדע עקזאמינאציאנס־קאמיסיעס, וועלכע זענען ביז דאן געווען יודען־ריין:

1) הערען־שניידער, 2) דאמען־שניידער, 3) טישלער, 4) היטעל־מאכער, 5) קירזשנער, 6) שלא סער, 7) זייגער־מאכער־יובעלירער, 8) גראווירער, 9) מאלארזשע.

אין די האנדווערקער-פעראיינען און צעכען

די לעצטע קאנפערענץ וואס די ראטמענער פון דער האנדווערקער קאמער האבען צונויפגערופען האט — ווי ס'ווייזט אויס — געהאט א געוויסע ווירקונג אויף דער ארגאניזירונג פון די יודישע צעכן, באלד דערנאך זענען פארגעקומען בעריכטס־פערזאמלונגען אין פערשידענע צעכן ווי ס'זענען אויפגעקלערט געווארען פערשידענע אקטועלע פרא־גען, פון גרעסערע פאכען איז פארגעקומען אין

שו=טער-צעך

א מיטגלידער פערזאמלונג אונטער'ן פארזיץ פון סטארשי ה' געלבארט זונטאג דעם 19־טען ה. ח. מיט דער בעטייליגונג פון 150 מיטגלידער. אין א לענגערער רעדע האט דער פארשטעהער פון דער האנדווערקער קאמער ה' שווארצבערג אויפגעקלערט די פראגע וועגען די עקזאמענס, אויפפאדערענדיג די אנוועזענדע זיך אונבעדינג צו פערשרייבען צו די הנחה־עקזאמענס. און אויסנוצען דעם טערמין ביז'ן 15־טען דעצעמבער ד. י. אין קורצע ווערטער האט אויך דער רעדנער איבערגעגעבען דעם קאמף וואס ס'האבען געפיהרט די יודישע פארשטעהער פאר דער פערלייכטערונג פון רעגולאמין, און אויס־געפיהרט אז די אויסגעפועלטע פערלייכטערונגען טארען נישט גרינגגעשעצט ווערען און דארפען אין א געהעריגער מאס אויסגענוצט ווערען.

אין דער זעלבער פראגע און מיט א יודיד־שער בעגרינדונג איז ארויסגעטרעטען דער עהרען־פרעזעס פון שוסטער צעך ה' אדוו. ווייצמאן, ה' אדוו. ווייצמאן רעדט געגען דער אפאטיע צווישען די שוסטער מייסטער צו זייערע אייגענע אינטערע־סען און רופט צו אנ'אינטענסיווער ארבייט פאר שאפען זיך די בערעכטיגונגס־צייגענישען — די מייסטער דיפלאמען צו פיהרען די ווארשטאטען. נאכדעם ווי דער סטארשי ה' געלבארט שליסט די פערזאמלונג, ווענדען זיך די אנוועזענדע מיט פער־שידענע פראגען וועלכע ווערען אויפגעקלערט און גלייך אויפ'ן ארט פערשרייבען זיך עטליכע צעהנ־דליג שוסטער מייסטער אלס קאנדידאטען צו די הנחה עקזאמענס, אויך אין

טישלער-צעך

איז אונטער'ן פארזיץ פון סטארשי הערשקאוויטש פארגעקומען זונטאג ד. 26[10. א גרעסערער מיט־גלידער פערזאמלונג. אויף דער טאג־ארדנונג 1) הנחה עקזאמענס, 2) פראגע וועגען לערן־יונגלעך און אנד. בעשלאסען געווארען זיך ווענדען צו דער האנדווערקער־קאמער, אז די הנחה־עקזאמענס זאָ־לען פארקומען אין אייגענעם לאקאל, פאלודניאָ־ווא 4, שאפען גרעסערע גרופען, כדי אויסצו־פועלן ווייטערדיגע הנחות ביי דער עקזאמען־טאקסע.

אין דער פראגע וועגען די לערן־יונגלעך האט דער צעך בעשלאסען אכטונג צו געבען אז די מייסטער זאלען אונבעדינג שיקען זייערע לערן־יונגלעך אין די אווענט־פאך־שולען און זיי פער־שרייבען אין צעך און אויך רעגיסטרירען די אפ־מאכען, כדי די יודישע לערן־יונגלעך אין טישלער־פאך זאלען אויף א געהעריגען אופן זיין צוגע־פאסט צו די פארשריפטען פון צעכן־געזעץ. אויך דארט האבען זיך נאך, דער פערזאמלונג פערשריבען א גרעסערע גרופע אלס קאנדידאטען צו די הנחה עקזאמענס.

אין גראווירער-צעך

אין צעך פון גאלדשמיד, זייגערמאכערס און גראווירער איז פארגעקומען א גענעראל פערזאמ־לונג אויף וועלכער ס'איז דורך אלע אנוועזענדע אנגענומען געווארען א בעשלוס צוצוטרעטען צו די מייסטער עקזאמענס.

כדי זיך געהעריג צוצוגרייטען צום עקזאמין, קומען פאר אין לאקאל פון צעך 3 מאל א וואך סיסטעמאטישע פאכמענישע אויפקלערונגען.

* * *

סיזאלט געווען זעהר געוויבשען אז אזעלכע פערזאמלונגען זאלען תיכף פארקומען מיט דער בעטייליגונג פון די ראטמענער אויך אין אלע אנ־דערע פאכען.

די שקלאַפּעז-סולטאַנשע ראַקסעלאַנע

(היסטאָרישע נאָוועלע)

פון זשאַק קרעוועליע

פרוי

זי האָט אינגיכען אויסגענוצט א געלעגענהייט צו דערווייטערן איהר קאָנקורענטין, די האַסאַקי. מען האָט די לעצטע אָפּגעשיקט אויף שטענדיג אין אַלטען האַרעם, אָבער די זאָרג צו פאַרבלייבען אויף שטענדיג די פאַוואָריטין האָט עקסעסיאָנעניש פאַרלאָזט. זי האָט אָנגענומען מיטלען. סולימאַנס נייגונג צו יונגע בחורימלעך האָט איהר נישט געאַרט. יענע וועלען קיין קינדער דאָך נישט האָבען. האָט זי זיך אַרומגעוויגעלט מיט שעהנע קנעכטינס און יעדעס מאָל ווען זי האָט געפונען פאַר נויטיג, איהם געבראַכט אַ בתולה.

זי האָט געבוירען אַ טאָכטער און פיער זיהן: מאַהאַמעד, סעלים, באַיאַזעט און רושאַנגיר. עס איז איהר געלונגען צו פאַראינטערעסירען מיט זיי דעם סולטאַן. ער האָט באַזונדערס ליב בעקומען רושאַנגירען. ער איז געווען אַ הויקער אָבער מיט אַ זעהר שעהן געזיכט און צאַרטע פיינע מאַניערען. ער איז אויך געווען זעהר קלוג. זי האָט געטון אַלעס כדי צו פאַרגאַמאַסען אין סולטאַנס אויגען מוסטאַפאַ, דעם האַסאַקי׳ס זוהן, דעם יורש־עצר.

ווי נאָר איהר טאָכטער איז געוואָרען ראוי לחתונה, צו האָבען האָט זי איהר חתונה געמאַכט פאַר רובטען, דעם גרויס־וויזיר. זי האָט אַזוי אַרום בעקומען אַ פאַרבינדעטען מיט אַ וועג אין דרויסען און מיט אַ וואָרט אין מלוכה־ראַט. זי האָט געוואוסט מיט זיין הילף די איבערגעגעבענקייט פונ׳ם שייך־איל־איסלאַם, דעם העכסטען גייסטליכען און צווייטע מאַכט נאָכן סולטאַן.

זי האָט אויגגעבען בעוויזען אַ וואונדער פון ערמה: זי איז געוואָרען זיין געזעצליכע פרוי, אַ זאַך, וואָס קיין איין שקלאַפין האָט נאָך פון איהר נישט בעוויזען.

עס איז שוין געווען צוואַנציג יאָהר נאָך איהר אָנקומען. סאַלימאַן איז צו איהר אַלץ געווען גוט. דער טויט פון זייער עלטסטען זוהן, וועמען זיי האָבען בעווינט, האָט זי פאַרגונען נאָכגעהער, און דאָ האָט זי געהאַט אַ געלעגענהייט.

סאַלימאַן האָט געשוואוירען אויפצושטעלען צום אָנדענק פונ׳ם געשטאָרבענעם אַ מאַשעע. זי אויכעט. סאַלימאַן האָט זיין וואָרט געהאַלטען, אָבער זי נישט, ער האָט איהר געמאַכט אַ פאָרוואורף און זי האָט איהם דערצעהלט מיט טרערען אַזאַ געשיכטע:

— איך האָב געהערט אַז די מעשים פון אַ פרוי ווערען פאַררעכענט אין הימעל אויפ׳ן חשבון פונ׳ם מאַן. איך האָב געהייסען אָנפרעגען ביים שייך־איל־איסלאַם, האָט ער געענטפערט, אַז אַלצדינג וואָס אַ שקלאַפין האָט, געהערט צום הער, און איהרע מצוות זענען דעם האַרס. מיין האַר האָט שוין אויסגעבויט אַ מאַשעע. צו מיין גרויסען צער האָב איך מיך געמוזט אָפּזאָגען פון מיין פּראָיעקט.

זי האָט געוויינט, און ער האָט זי במעט קיינמאָל נישט געזעהן וויינען. האָט ער זיך בעראַטען מיט רובטעמען, דעם גרויס־וויזיר און יענער האָט אַביסעל נאָכגעדענקט און געענטפערט:

— זי קען נישט טון קיין מצוות, ווייל זי איז אַ שקלאַפין. פאַרוואָס זאָל דער האַר זי נישט בעפרייען?

— איך האָב געטראַכט דערפון, האָט געענטפערט דער „שאָטען פון גאָט".

ראַקסעלאַן איז געוואָרען בעפרייט. און אַלענד פון יענעם טאָג פון דער בעפרייאונג־צערעמאָניע, האָט ער זי פאַרלאַנגט צו זיין געליעבטער.

ער האָט שוין געשמייכעלט פאַר פרייד, דער יאָ־טענדיג וואָס פאַר אַ נייע פאַרגעניגונגען די ראַנקבאַרע וועט איהם געבען. ער איז אָבער פון די כמאַרעס אַרויסגעפאַלען ווען דער סדרים און גע־קומען אויז פאָלגענדיג צו זיינע פיס דערקלערט:

— זאָל איך שטאַרבען אויב איך בין שולדיג אין דער שלעכטער בשורה, וואָס איך ברענג! רעספעקטלאַן זאָגט אַז די מעליגע דערלויבט איהר נישט צו קומען אויפ׳ן רוף פונ׳ם האַר.

— די מעליגע, וואָס האָט דאָס צו טון מיט מעליגע?

— זי זאָגט, אַז זי איז אַ פרייע פרוי און אַללאַה דערלויבט נישט אַז אַ פרייע פרוי זאָל אַריינגעהן אין געלעגער פון אַ מאַן, וואָס איז נישט איהר געזעצליכער מאַן.

— אָבער זי האָט עס שוין געטון טויזענד און איין מאָל!

— דעמאָלט איז זי געווען אַ שקלאַפין און איצט איז זי פרייע און מוז פאָלגען נאָר גאָט.

זי האָט איינגעשטעלט איהר קאָפּ... דער צאָרן פון סולטאַן איז געווען אויך אַ טאָפּ. סריסים האָבען זי אַריינגעשלעפּט. ער האָט געסטראַשעט, גע־שלאָגען, און האָט זי געשמיסען מיט בייטשען.

— איהר קענט מיך הרגענען, האָט זי גע־טענה׳ט, איך האָב נישט מורא פאַר׳ן טויט, איך וויל אָבער נישט פעלשען אין דער אמונה אין וועל־כער מיר גלויבען.

סאַלימאַן האָט זיך פאַראַטען מיט׳ן שייך־איל־איסלאַם. יענער האָט איהר נגעגעבען גערעכט.

ער האָט געטון דאָס וואָס אַ געוועהנליכער בשר ודם טוט אין אַזאַ פאַל, ער האָט זיך גע־חתונה׳ט. פריהער געווען ברענגען איינע פון יענע אומגליקליכע פרויען וואָס לייען אין זייער האַרעם פון זייער אייביגע בתולה׳שאַפט. ער האָט אָבער דערגרייכט אַזאַ עלטער, ווען מען צאָהלט שוין פאַר חטאות־נעורים און חוץ דעם האָבען איהם די טפשות מיך געמאַכט מיט זייער מעלאַנכאָליע. די לאַכער׳ן האָט איהם נעפעהלט.

דער „שאָטען פון גאָט" האָט געיופצט. גע־געניצט, עוי איז מאַנער געוואָרען פאַר צרות. ער האָט זיך אַפילו נישט אינטערעסירט אין דעם חורבן פון זיין חיל אין אונגאַרן. ער האָט זיך נישט גע־קענט געבען קיין עצה.

אַ מנהג, אַזוי שטאַרק ווי אַ געזעץ, האָט דער־לויבט די סולטאַנען צו געניסען נאָר פון שקלאַ־פינס־ליבע. ער האָט שוין אָבער מעהר נישט גע־קענט. אַ טירען פּנים׳ס קאַמף, האָט ער זיך גע־לאָזט אנטשעריזאַנען, אַז אַ מנהג וואָס איין סול־טאַן האָט איינגעפיהרט, קען אַן אַנדערער מבטל מאַכען, און איינפיהרען אַן אַנדערע. ער האָט זיך איינגעשטעלט אַרויסצורופען אַ סקאַנדאַל. מען וועט רעדען?.. דער „שטריק פון די שטומע" וועט זיך אָפּרעכענען.

ער האָט געלאָזט רופען ראַקסעלאַנען, ער האָט מיט איהר חתונה געהאַט פאַר׳ן קאַדי (שופט).

אימפעראַטאָרשע

געזעצליכע פרוי פון סולטאַן. קיין שום אַנ־דערע פרוי האָט עס פון איהר נישט דערגרייכט אין טערקיי. זי איז געוואָרען באַלעבאָסטע פונ׳ם הויז, אַ הויז פון פינף טויזענד פערזאָן. מען קען זי שוין מעהר נישט דערטריינקען ווי אַ געוועהנליכע שקלאַפין. יערענפאַלס, אַלה סאַלימאַן זאָל האָבען אזא פאַנ־טאַזיע מוז ער מיטרעסטענס דורכפיהרען איינעס געזעצליכע פאָרמאַליטעטען.

גוט, אָבער וויפיל יועט עס געדויערען? כל זמן סאַלימאַן לעבט. שטאַרבט סאַלימאַן, יוירשט דער בכור, מוסטאַפאַ, האַסאַקי׳ס זוהן, אימפעראַטאָר. זיין מוטער די האַסאַקי, געזעצליכע סולטאַנשע, און זי מיט איהרע זיהן, טאָכטער און איידעמס וועלען אין 24 שעה זיין דערוואָרגען, דערדרישעט אָדער דערטרונקען.

זי האָט בעשלאָסען אומצוברענגען מוסטאַפאַ׳ן. פאַר רוסטעמען איז געווען זיינעלדהאַלטער איי־נער איבראַהים, וועהר אַ טיכטיגער שטאַטסמאַן אָבער אַ פריינדליך געשטימטער צו האַסאַקי און צו מוסטאַפאַ׳ן. מיט דער הילף פון סולימאַן, דער אַלטער סולטאַנשע, האָט זי געמאַכט בריף, וועל־כע האָבען געדאַרפט בעווייזען, אַז איבראַהים איז שולדיג אין דעם וואָס די טערקישע חילות האָבען געהאַט אַ מפלה אין קאַמף מיט די פערסישע. מען האָט געלייגט די בריף פאַר סאַלימאַנען, און דער־רעד וועלבער נאַכט האָט דער „שטומער־שטריק" אַרומגענומען איבראַהים׳ס האַלז בשעת׳ן שלאָף. מען האָט איהם דערוואָרגען.

דער ערשטער דערפאָלג אויפ׳ן געביט פון הויכער פּאָליטיק האָט איהר צוגעגעבען מוט. זי האָט זיך גענומען צו ווייטערע אַרבייט.

(סוף).

פון פראַנצויזיש: א. מישעל.

---

10 יאָהר קרן היסוד

הכנות צו דער יובילעאום - פייערונג

ירושלים, (יט״א) אין צוזאַמענהאַנג מיטן צעהן־יעהריגען יובילעאום פון קרן־היסוד גרייט צו האָט צענט־אַלדיאַ אַן אַנגענעמע יובילעאום־קאַמפּאַניע. עס וועלען פאַרעפענטליכט ווערען דורך דער יודישער פרעסע ספעציעלע אַרטיקלען געווידמעט דער טעטיגקייט פון קרן־היסוד מיט איבערזיכטען פון איהר צעהן יעהריגער עקזיסטענץ. עס וועלען פאַרעפענטליכט ווערען אַפּעלען פון פרעז. וויצ־מאַן, פרעז. נחום סאָקאָלאָוו, פעליקס וואָרבורג, אַס־קאָר וואַסערמאַן א. א. אָנגעזעהענע ציוניסטישע פיהרער וועלען אַרויספאָהרען אויף ספעציעלע טור־נעען, כדי דורכצופיהרען די קאַמפּאַניע. פרעז. סאָ־קאָלאָוו וועט נאָכ׳ן קאָנגרעס אַרויספאָהרען קיין דרום־אַמעריקע, פרי אַנטייל צו נעהמען אין דער אָרטיגער קרן־היסוד קאַמפּאַניע, נאָכדעם וועט ער וועט אַ גרויסע צייט פאַרברענגען אין אייראָפּע בעזונדערס אין בעלגיען. אין ענגלאַנד ווערט די קרן־היסוד־טעטיגקייט געפיהרט מיט אַ נייער קראַפט, כדי צו דעמאָנסטרירען די ענטשלאָסענהייט פון יודען ווייטער צו בויען די יודישע נאַציאָנאַלע היים. איבער דריי טויזענד יודישע קהלות האָבען בעשלאָסען בעשטייערען זיך לטובת דעם קרן־היסוד.

יודישע פרוי בעשטימט אַלס לאַנדריכטערין אין פרייסען

בערלין (יט״א) לויט דער פעראָרדנונג פון פרייסישען יוסטיץ־מיניסטער איז פרוי ד״ר העדוויג ברוין בעשטימט געוואָרען אַלס לאַנדגעריכטס־ראַטין. פרוי ד״ר ברוין איז די ערשטע יודישע פרוי, וואָס פאַרנעמט אַזאַ הויכען ריכטער־פּאָסטען אין דייטש־לאַנד. פרוי ד״ר ברוין איז אויך געווען די ערשטע אַדוואָקאַטין ביים פראַנקפורטער געריכט.

60-טער געבורטס-טאָג-יובילעי פון יעקב ראָזענהיים

פראַנקפורט (יט״א) די טעג פייערט זיין 60־סטען לעבענס־יאָהר דער פרעזידענט פון דער וועלט־אָרגאַניזאַציע „אגודת ישראל" ה׳ יעקב ראָזענהיים. זייט 1930 איז יעקב ראָזענהיים אַרויס־געבער פון וואָכענשריפט „דער איזראַעליט" (רע־דאַגירט דורך שאַכנאָוויטש), יעקב ראָזענהיים איז דער מחבר פון אַ רייה ווערק צוו. אנד. „בייטראַגען צו דער אָריענטירונג אין געגענוואַרטיגען יודישען גייסטיגען לעבען אַ פּאָלעמיק מיט הערמאַן קאָהען, מאַרטין בובער און יעקב קלאַצקין, „אברהם־יודענ־טום אָדער משה־יודענטום און אַפאָריזמען פאַר דער בעגרינדונג פון דער יודישער עטיק".

אַ ספּעציעלע האַקענקרייצלערישע צייטונג

דאַנציג (יט״א) די היגע לייטונג פון די האַקענקרייצלער האָט אָנגעהויבען אַרויסצוגעבען א ספּעציעלע צייטונג א. נ. „דאַנציגער בעאָבאַכטער" וואָס האָט זיך געשטעלט די אויפגאַבע צו בעקעמפען דעם איינפלוס פון דער פּוילישער רעגירונג און פון דעם יודישען סוחרטום אין דער פריישטאָט דאַנציג. אין ערשטען נומער פון „בעאָבאַכטער" געפינען מיר שוין אַ רייה שענדליכע בלבולים געגען יודישע סוחרים.

די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אין בוקאָווינאַ און בעסאַראַביען

בוקאַרעשט (יט״א) פון בוקאָווינע, טראַנ־סילוואַניען און בעסאַראַביען ווערט מיטגעטיילט, אַז די קוזיסטען ענטוויקלען דאָרט לעצטענס אַ שטאַרקע אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע, אין די שטעט און דערפער ווערט פערטיילט אַנטיסעמיטישע קאָם פּלעטען און אויפרופען, וואָס העצען געגען יודען.

94-טע בית-עלמין שענדונג אין דייטשלאַנד

בערלין (יט״א) פון וועוועליגהאָווען (נידער־ריין) טיילט מען מיט, אַז אויף דעם דאָרטיגען אַלטען יודישען בית־עלמין זענען צושטערט געוואָרען א רייה מצבות. לעצטענס זענען אין יענער געגענד פאָרגעקומען אַ רייה נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע פאַר־זאַמלונגען די פּאָליציייִשע אויספאָרשונג וועגען בית־עלמין שענדונג איז געבליבען אָהן רעזולטאַט. אין וועוועליגהאָווען וואוינען איצט נישט מעהר ווי 2 יודישע משפּחות. די בית־עולם־שענדונג אין וועוועליגהאָווען איז די 94־טע שענדונג פון יודישע בית־עלמינס אין דייטשלאַנד פאַר דער לעצטער צייט.

יובילעאום פון יודיש-דייטשען שריפטשטעלער ה. בלומענטאַל

וויען (יט״א) די טעג האָט דאָ געפייערט זיין 50־יעהריגען געבורטס־טאָג דער שריפטשטעלער הערמאַן בלומענטאַל, וועלכער שטאַמט פון באָלע־כאָוו (גאַליציען) און האָט אַלס 13־יעהריגער יונג־געל אויסגעוואַנדערט קיין מערב־אייראָפּאַ. אין זיינע ווערק שילדערט בלומענטאַל מייסטערהאַפט און מיט ליבשאַפט דאָס לאַנד און די מענשען פון זיין גאַליצישער היימאַט.

וועגען אַן אייגענעם בנין פאַר די קונסט-זאַמלונגען פון דער בערלינער יודישער קהלה

בערלין (יט״א) די קונסט־זאַמלונגען פון דער בערלינער יודישער קהלה האָבען זיך לעצטענס אַזוי פונאַנדערגעוואַקסען, אַז עס ווערט שוין גע־פּלאַנט צו בויען אַ ספּעציעלען בנין פאַר די רייכע קונסט־אוצרות. חוץ אַ רייהע ווערטפולע בילדער זענען לעצטענס ערוואָרבען געוואָרען אויך אַ רייה ארץ־ישראל־אויסגראָבונגען.

די פערשאַלטענע ירושה

גרויסער ראָמאַן פון ליידענשאַפט ליבע און פערברעכען.

(60

שמיגעלסקי האָט אפילו קיין פּיפּס נישט געטון.

— פאַרשיווייעך! — האָט רושעיקאָבס אַ ציש געטון, ציטערענדיג מיט די ציינער.

פלוצים האָט ער אַ רעווע געטון, ווי אַ גע־שאָכטענער:

— אאאאא!.. איהר האָט היינט צוויי דער־הרגעט!.. צוויי מענשען!.. און אַלץ צוליב דעם הויז!.. צוליב קאָשטאַנען!..

מיט אומבעשרייבליכער שרעק האָט זיך גע־קוקט אויף מאַקס אַפּמאַנען, און געמאַכט געוואַלדען, ביז צו איהם איז צוגעקומען מאַריץ און אַ זעץ גע־טון איהם אין פּנים:

— שווייג, הונט איינער!

מאַקס האָט אַוועקגעפיהרט רושעיקאָבס אין מערץ פּאַראָלים.

מאַריץ האָט געטראָגען די לאָמפּ.

מערי האָט מאַשינאַל בעזעגנט מיט די פּיס.

איצט איז איהר שוין געווען אַלץ איינס.

איהרע יסורים און די שרעק זענען איבער אַלע מענשליכע בעגריפען.

זיי זענען צוגעגאַנגען צו דער ווינדע.

מאַריץ האָט אַוועקגעשטעלט די לאָמפּ אויף דער פּאָדלאָגע, און אַרבייטענדיג ביי דער ווינדע מיט דעם הויפּער, האָט ער זי אויפגעהויבען אויף אַ ווינקעל, אַז אונטער איהר זאָל מען קענען אַוועק־לייגען אַ מענשליכען קערפּער.

רושעיקאָבס — האָט זיך מאַקס אָנגערופען — איהר זאָלט זיך פאָלגען געגען, וואָס מ׳הייסט אייך, אַנישט וועל איך אייך שיקען צו דערוואַרטען שמיגעלסקי׳ן!.. און אייך, פרייליין, גיב איך די בעסטע געלעגענהייט צו ראַטעווען זיך פון בחנומ־דיגע לייזען, און פון נישט צונעהמען ביי אונז קיין טייערע צייט!.. לאָזט זיך!

מערי האָט זיך מאַשינאַל אַרונטערגעלאָזט אויף די קניע.

מיט אַ פעסטען קלאַפּ האָט ער זי אַרונטער־געשטויסען אונטער דער ווינדע.

מאַריץ איז געשטאַנען און דער ווינדע גופא, האַלטענדיג די האַנד אויף די קאָנטראָל־קנעפּלעך.

— אַלזאָ, זאָגט מיר איצט, וואו איז שאַרלאָ־טע סימפּסאָן?

— איך ווייס נישט!..

איהר קול איז געווען קלאַנגלאָז, טויט:

— איך האָב דאָך אייך געזאָגט, אַז איך ווייס נישט... איך האָב אייך געזאָגט דעם אמת...

— ס׳איז אַ ליגען!.. וואָס מאַכט איהר זיך נאַריש?! — אפּמאַן האָט אַ בייזען שמייכעל געטון

— און איהר האָט אַ חוצפה מיר זיך נעגנבעשטער־לען?.. מיט מיר, וואָס קעמפּט מיט קאָשטאַנען, מיט גוטערמאַנען, מיט „טאָטערמאַן־הויז", און וואָס צווייען פון ווי האָב איך שוין בעזיגט?!.. מיינט איהר טאַקע, אַז איך וועל עפּיס אַ נאַרישער מיידעל דער־לויבען צו שטעלען זיך מיר אין וועג?.. איהר מיינט, אַז איך וועל זיך אַזוי שנעל אָפּזאָגען דערפון, צו וואָס איך שטרעב? איהר אַ גרויסער נאַר!.. איהר פאַרשטעהט אַליין נישט, וואָס איהר טוט!.. געגען האָב איך זיך געגאַנגעשעט און געפּאָרעט מיט אייך!.. איצט ווייסט איהר שוין, וואָס עס דער־וואַרט אייך... און: אפשר, אַז די צאַרטע ביינ־דעלעך אייערע וועלען אַ טרישטשע טון, וועט איהר זיך פונאַנדערבינדען די צונג!.. צום לעצטען מאָל וואָרען איך אייך, אַז אייער ווידערשפּאַנ־נער וועט אייך נישט העלפען!.. נרשון!.. רעדט.

מערי האָט שווייגענדיג אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ.

פאַר איהרע אויגען האָבען געשווינדעלט טונ־קעלע רעדער.

מאַריץ האָט אַ ציה געטון מיט די פּלייצעס.

— מילא... איהר אַליין זענט אין דעם שולדיג... מאַריץ...

אין דער פינסטער, הינטער זיינע פּלייצעס האָט זיך דערהערט אַ קול.

אַ פעסטער קלאָהרער קול, וואָס מיט אַ מער־קווירדיגען בעפעהל אָפּגערופען אין די לעהרע, האַלטע מתקלען פּנים׳ס נאַראָניש.

— וואַרפט אַוועק דעם רעוואָלווער, אַפּמאַן!

קאַפּיטעל איין-און-דרייסיג

געמאַכט דעם סך הכל

מערי האָט די שטימע געהערט, אָבער זי איז נישט תיכף צו זיך געקומען פון דער פערגליווערונג.

דער קול האָט זיך געטראָגען פון איהר, ווי פון עפּיס אַ ווייטען חלום...

זי האָט געזעהן, ווי דער רעוואָלווער אַז אַ ווינד געפאַלען פון מאַקס אַפּמאַנס האַנד.

זי האָט אויך געהערט, ווי ער האָט אַ קלאַפּ געטון אין דער צעמענטענער פּאָדלאָגע.

זי האָט אויך געהערט, ווי מאַריץ האָט הויך און דערשראָקען אַ געשריי געטון.

און פלוצים האָט זיך דערהערט איהר אייגענעם קול, אַ פרעמדען, און אַ ווייטען, וואָס האָט זיך אַרויס־געריסען ווי פון אַ מן וואוּשאַפּגרונד:

— „לעאָן!.. איך לעאָן!"..

איצט האָט זי איהם געזעהן:

ער איז אַריין אין דעם קרייז פון ליכט, וואָס די לאָמפּ האָט פון זיך געוואָרפען — הינטער מאַקס אַפּמאַנס פּלייצע.

ער איז געווען אָהן אַ הוט.

די מלבושים אויף איהם זענען געווען צוק־נייטשט און איינגעריסען.

זיין אַרויסגעשטרעקטע רעכטע האַנד האָט גע־האַלטען גוטערמאַנס רעוואָלווער.

— פּאַניע מאַריץ׳ל, — האָט ער בעפוילען. — שפּרינגט אַרונטער פון דער ווינדע!.. שנעלער!.. נעהמט אַוועק די האַנד פון קנעפּעל, אָדער איך מאַך פון אייך אויס קאַפּעליוש־מאַכער!.. איהר הערט?.. שנעלער!..

מאַריץ איז אַראָפּגעשפּרינגען פון דער ווינדע אַבידערגעפאַלען אויף די הענד, און זיך קוים אויפ־געהויבען...

רושעיקאָבס, זייט אַזוי גוט, העלפט דער פרוי־לין קאָהן אַרויסצוקריכען זיך פון אונטען... פאַר־געמיט מאַקס און מאַריץ, קריכט אויף איהר אַרט! היירע, מאַכט נישט קיין שהיות!..

דאָס לעצטע וואָרט האָט, ווי אַ פּייטש אַ שמיץ געטון און דער לופט.

מאַריץ האָט זיך שנעל געפאָלגט...

(פאָרזעצונג קומט).

קלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

הײַנט גרויסע פרעמיערע!
דער גרעסטער קלו פון אַלע קלאַנג-פילמען!
דער
דזשאַז-זינגער
אין דער הויפט-ראָלע: דער גרעסטער קלאַנג-פילם-קינסטלער
AL JOLSON וועלכער וועט — זינגען — „כל נדרי"
יעדער ייד מוז זעהען דעם דאָזיגען פילם!
אָנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאָג און יום-טוב 3.30 נ"מ

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

הײַנט און פאלג. טעג! הײַנט און פאלג. טעג!
מעכטיגע דראמע אונטערן נאָמען:
„ווען א פרוי פערגעסט זיך"
אין די הויפט-ראָלען:
MARJA JACOBINI, F. LEDERER
געה יוגענד — צו יוגענד. טראַגעדיע פון אַן עלטערנדע פרוי. די יוגענד זיגט. באַקאַנטשאַפט פון אַ יונגען אָפיציר, אין וועלכען זי פערליבט זיך ביז שגעון. דער פילם האַלט דעם צושויער די גאַנצע צייט אין דער העכסטער שפּאַנונג.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי.
אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

! אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש !

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אנגע-ווענדעטע ענינים, זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

17 פיעטריקאָווער 17
2-טער הויף, פּאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148.79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי בימעס, קלויזולעס און זאַבעזפיע-טשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען אין משך פון 24 שעה, אַפּעלאַציעס, אַפּעלאַ-ציעס, אַדוואָקאַטעס, רעקורסען ווענען פע-טער, וויזעס אין קאָמיסאַריאַט זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פוילען און גאַליציען ווערען פינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינ-טערציזעס, אַקטען, דאַראַוויזנעס, אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַ-דורכגעפיהרט, עוועטועל מיט אַן אַדוואָקאַט.

די איינציגע מאַכטער
פון **ישראל מאַנעלא**,
2-טער הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג
זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148=79.

באַמ.: דאָס ניי-„געבאַקענע" מאַגעלא-ביוראָ אין פון ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פּאַרטער. טעל. 148.79.

אַשדכן
באַקאַנט אין אינטעליגענ-טע רייכע הייזער, ווערט געזוכט. אָפערטען אין אַדמ. אונטער „סאָליד"

Dr. N. HALTRECHT
הויט און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטרקאָווער 10
פון 8 ביז 3 נאָכמ. און פון 8 ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 ביז 1.
פּאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און וועגעריש קראַנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסט. נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

DR. MED.
H. LUBICZ
ספ. פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק
נעהמט ווידער אָן
אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32.
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאָג און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען באַזונדערער וואַרטע-זאַל.

Dr. med.
RACHELA LEWI
Żeromskiego 24, tel. 142-72.
ספּעצ. קינדער-קראַנקהייטען

ס'איז נויטיג
איינגעל
ביי מיגדאָל,
גדאַנסקאַ 59.

ס'ווערט געזוכט
אַגוטער
שטריקער-אַרבייטער
45 נאַוראַט 45
ביי קליינמאַן. 6800

א וועקסעל
פון 100 זל. צאָהלבאַר דעם 16/11 1930 אויסג. פ. אַב-השטאַט'ס לאָדז קילינסקי 44 ושירא י. בעטענט איז פער-לוירען געוואָרען. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אָב-צוגעבען צו י. גאָלדבערג, קאַמיענע 14. 2036

דער ווינטער דערנעהנטערט זיך
באַזאָרגט אייך בעצייטענס מיט ווינטער-סחורות און ווייסע סחורות און רעשטען
אין קאָנסום-געוועלב
ביי דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור"
54 ראָקיטשינער 54
צופאָהר מיט די טראַמווייען 10 און 16
איהר בעקומט אויך דאָרט צו אונגעוועהנליך נידריגע פרייזן ספּאָרט-אַנציגער, אַרבייטס-אַנציגער, דאַמען- און הערען-וועש, טיש- און בעט-וועש, וואָלענע שטאָפען, טריקאָטאַזשען, שיך, קוכען-געשיר, קאָלאָניאַל- וואַרען א.א.וו.
פאַר ה"ה מלוכה- און קאָמונאַל-באַאַמטע, וואָס זענען מיטגלידער פון קאָאָפּעראַטיוון און געזעלשאַפטען, ווערט ערמעגליכט בעקוועהמער קרעדיט. 19123

וו. י. ז. א.
הײַנט, מיטוואָך, פּינקטליך 9 אַ זייגער אָוונד ווערט אין נייעם לאָקאַל פון ייד. פרויען-פערבאַנד וו.י.ז.א., שענקעוויטשאַ 26 — אויפ'ן וועכענטליכען טעה-אָוונד
ד"ר שאול ריגער
האַלטען אַ רעפעראַט אויף דאָס טעמע:
„די סיטואַציע פון ציוניזם אין צוזאַמענהאַנג מיט דער לעצטער דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג".
איינטריט פאַר מיטגלידערינס און אײַנגע-פיהרטע געסט — פריי. 19296

צו די ה"ה גבבים!
שבת אַחענד איז מיר אַרויסגעגנבעט געוואָרען אין „אָרט" אַ פּאָרטפעל מיט געלד און אויך דאָקומענטען, וועלכע האָבען פאַר קיינעם קיין שום ווערט נישט. אויך אַ וועקסעל אויף 100 זל. צאָהלבאַר דעם 9/11 1930. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָבצוגעבען געגען בעלוינונג אין אַדמיג. פון דער צייטונג דיסקרעציע געוויכערט 10298

א קוואַליפיצירטע
פערקויפערין
אין דער שיך-בראַנזשע, ווערט פון זאַפאַרט געבריוכט ביי ראַדזאַנאָווער, נאַוואָמיעסקאַ 7, שיך-געשעפט. 8036

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134—72
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7½—9 אָוונד.

Dr. med.
J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער אייגענע פּראַצאָווניע פון ערטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאַרקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע גלידער א. אַ וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 12—1 און פון 4—7 אָוונד.

Dr. MAZUR
צוריקגעקעהרט

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס.

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל געמאַכטע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דײַטשען פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראָכנער ווערט באַזײַטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

רוּך. אויך פאַר הויקערס לעהמונגען מיט הייל-גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פיס און פלאַך-פיס ספּעציעלע אײַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גלידער פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
באַמערקונג: דאָס גרויסע ערפאָלג פון די קראַנקע איז אונגעהייער גרויס. די פלאַסטן האָבען אויסגעשטעלט פאַלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בראַנאָוו, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע

דאַנקזאַגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאַר ברוך, וועלכער נעמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 טעל 177-22 אָראַנט פאַר, ווייל זיין געוויסענהאַפטע פערלעגען מיר אַ גומענעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע האָב געלעבט אויף ברוך 20 יאָהר און אַ דאַנק איהם בין איך הײַנט געזונט, אַז כ'קען איהם יעדען אָנזאָגען הייס עמפּפעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

נור „MOLEX"!!
פערהיט אייער גאַרדעראָבע און ווערטפולע פעלצען פון צושעדיגונג דורך מאָלען.
„Molex" באַקומט איהר אין שאַנק אויף אַ רייהע חדשים וועפט אויס און גיט אַרויס גאַזען, וואָס טויטען ראַדיקאַל די מאָלען גלייך ביים אָנהויב.
דער פרייז פון אַ שאַכטעל 1,20 זל. צו בעקומען איבעראַל.

Dr. med.
B. Robinson
פּיעטרקאָווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

באַזאָרגט אייך אויפן ווינטער
מיט ערשטקלאַסיגע
קויהלען
(פון 15 קערץ אָן)
אויך אַ גוטע סאָרט קליין-קויהלען
פאַר ווערקשטעלען און בעקערס
צוגענגליכע פרייזען. — גוטע בעדינגונגען.
קלינגט זאַפאַרט טעל. 129-98

לעטשניצע זגערזשער 17
טעלעפ. 116-33
אויגען-דאָקטאָר ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק 1—2 נאָכמ.
נערווען- ד"ר יוסטמאַן 12—2 נאָכמ.
כירורג ד"ר פ. קאַנטאָר 4½—5½, יו"ט 1—2
אקושער און פרויען-קראַנקה. ד"ר פּאַפּיערני 11½—1 נאָכמ.
אויערן, נאָז- און האַלז-קראַנקה. ד"ר ראַקאָווסקי 10½—11, 2—3 און 5—6 נאָכמ.
קינדער-דאָקטאָר ד"ר ראָזענצווייג 11—12, 4—5 נ"מ
וועגער. און הויט קראַנקה. ד"ר רוזשאַנער 1—2 נאָכמ.
אינערל. קראַנקה. ד"ר ווײַנבערג 1—2, 6—7 נאָכמ.
צאָהן-אַרצט ד"ר א. גראָדזענסקי 3—7 נאָכמ.
רענטגען-קאַבינעט ד"ר סטופעל 12—2, 4—6 נאָכמ

וועכענעריז כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראַדאָווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזע פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אַפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

אַבאָנאַמענטס-פרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אין הויז; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פרייז: פאַר'ן מעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער דריט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . 60— . . . 4
נאָך אַ פאַמיליען-שטות: נאָכ'ן טעקסט—12 . . . 18— . . . 8
מינימום דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 24.